

Ennaltaehkäisyn uusi luku

Poliisin ohjaava vaikutus nuorten seksuaalikasvatuksessa ja nuorten välisten seksuaalirikosten ennalta ehkäisemisessä

Antti Lampinen
Taru Saastamoinen

02/202

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Antti Lampinen & Taru Saastamoinen

Julkaisun nimi: Ennaltaehkäisyn uusi luku - Poliisin ohjaava vaikutus nuorten seksuaalikasvatuksessa ja nuorten välisten seksuaalirikosten ennalta ehkäisemisessä

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen, kirjallisuuskatsaus

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Pia Käki & Kari Koppanen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Seksuaalisuus ja seksuaalikasvatus ovat tärkeitä ja jokaista koskettavia aiheita. Nuoret voivat kohdata elämässään seksuaalisuuteen liittyviä haasteita ja vaaroja, joihin on tärkeä puuttua varhain sekä myös ennalta ehkäisevästi. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, onko poliisille roolia nuorten seksuaalikasvatuksessa nuorten välisten seksuaalirikosten ennalta ehkäisemiseksi.

Tavoitteena on myös selvittää, millaista seksuaalikasvatusta nuoret saavat Suomessa.

Tarkoituksena on myös tutkia, kuinka yleistä nuorten välisissä seurustelusuhteissa tapahtuva väkivalta on Ruotsissa ja Tanskassa, ja millä tavoin sitä ennalta ehkäistään. Vaikka tarkoituksena on tutkia aihetta Suomessa, opinnäytetyöhön on haluttu saada näkökulma myös Pohjoismaista. Pohjoismaiden osalta on myös tarkoitus tuoda esille, mitä Suomella olisi opittavaa muilta Pohjoismailta.

Opinnäytetyö on toteutettu systemaattisena kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsaukseen on kerätty tietoja nuoriin kohdistuvista seksuaalirikoksista ja seurustelusuhteissa tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta. Tutkimustuloksista selvisi, että Suomessa on tehty vähän tutkimusta juuri nuorten välisissä suhteissa tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta. Suomessa ei ole myöskään poliisin tarjoamaa tai koordinoimaa seksuaalikasvatusta.

Sivumäärä: 55

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Helmikuu 2024

Avainsanat: seksuaalikasvatus, seksuaaliväkivalta, seurusteluväkivalta, nuoret, ennalta ehkäisy

ABSTRACT

Authors: Antti Lampinen & Taru Saastamoinen

Title of publication: New chapter of prevention - The guiding influence of police in adolescent sexual education and prevention of sexual crimes among youth

Type of thesis: Research-based thesis, literature review

Publicity: Public

Supervisor: Pia Käki & Kari Koppanen

Degree: Bachelor of police services

Sexuality and sexual education are important and universally relevant topics. Adolescent may face challenges and dangers related to sexuality in their lives, which it is crucial to intervene early and preventively. The goal of this thesis is to investigate whether the police play a role in the sexual education of young people to prevent sexual crimes between them. The aim is also to explore the type of sexual education adolescent receive in Finland.

The intention is to examine how common violence in relationships is among adolescent in Sweden and Denmark, and how it is prevented. Although the focus is on researching the topic in Finland, the thesis also seeks to gain a perspective from other Nordic countries. Regarding the Nordic countries, the goal is to highlight what Finland could learn from other Nordic countries.

The thesis has been conducted as a systematic literature review, collecting information on sexual crimes against adolescent and sexual violence in dating. The research results revealed that there is relatively little research conducted in Finland specifically on sexual violence in relationships among adolescent. Furthermore, there is no sexual education provided or coordinated by the police in Finland.

Pages: 55

Month and year of review: February 2024

Keywords: sexual education, sexual violence, dating violence, adolescent, prevention

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA	6
2.1 Aiheen ideointi ja valinta	7
2.2 Tutkimuskysymykset ja opinnäytetyön tavoite	7
3 SEKSUAALIKASVATUS	8
3.1 Seksuaalikasvatus kouluissa	9
3.2 Seksuaalioikeudet	10
4 SEKSUAALIVÄKIVALTA.....	11
4.1 Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta Suomessa	11
4.2 Nuorten näkemyksiä seksuaaliväkivallasta	12
4.3 Nuoret seksuaalisen väkivallan tekijöinä.....	13
5 SEURUSTELUVÄKIVALTA	14
5.1 Seurusteluväkivallan muodot.....	15
5.2 Seurusteluväkivalta nuorten kokemana	16
5.3 Suomalaisen nuorten kokemuksia seurusteluväkivallasta.....	17
5.4 Poliisin tulkintoja suostumuksesta ja seksuaaliväkivallasta nuorten seurustelusuhteissa.....	19
6 SEKSUAALIRIKOKSET	21
6.1 Piiloon jäävät seksuaalirikokset	21
6.2 Seksuaalilainsäädännön uudistus.....	22
7 INTERNET	23
7.1 Digitaalinen väkivalta nuorten seurustelusuhteissa 2023	24
8 SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN EHKÄISY	26
8.1 Lanzaroten sopimus	26
8.2 Poliisin ennalta estävä toiminta.....	27
8.3 Konkreettisia keinoja ennalta ehkäistä seksuaalirikoksia yksilötasolla	28
9 SEKSUAALIVÄKIVALLAN VAIKUTUKSET.....	28
10 POHJOISMAIDEN RIKOSTENTORJUNTAORGANISAATIOT JA NIIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ	29

10.1 Pohjoismaiden rikostorjuntaorganisaatiot.....	29
10.2 Seurusteluväkivaltahanke	30
10.3 Parisuhdeväkivalta Ruotsissa	30
10.4 Ruotsin keinot puuttua nuorten väliseen lähisuuhdeväkivaltaan	32
10.5 Parisuhdeväkivalta Tanskassa	33
10.6 Nuorille rikoksen uhreille suunnatut palvelut ja tukijärjestöt Tanskassa	35
10.7 CAVA	35
10.8 Frihet från våld och En kommun fri från våld.....	36
10.9 Bryd Tavsheden	36
10.10 For vild med dig.....	37
10.11 Seurusteluväkivaltatilastoja ja uhrien tukipalvelut Suomessa.....	37
11 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	39
11.1 Tutkimusmenetelmä	39
11.2 Prosessin kuvaus	41
11.3 Aineiston keruu.....	42
11.4 Ulkomaalaiset lähteet	43
11.5 Työnjako.....	44
11.6 Eri näkökulmat.....	44
11.7 Kysely nuorille seksuaalikasvatuksesta	45
12 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	46
12.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	47
12.2 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	49
12.3 Opinnäytetyöprosessin tarkastelu ja ammatillinen kasvu	50
12.4 Hyödynnettävyys ja jatkokehitysideat	51
LÄHTEET	53

1 JOHDANTO

Nuorten seksuaalikasvatus jää Suomessa pitkälti koulujen toteutettavaksi. Karkeasti sanottuna terveydenhoitaja tai terveystiedon opettaja käy yläkoulun kynnyksellä oleville nuorille läpi, miten kondomia käytetään, että vältyttäisiin seksitaudeilta ja raskaaksi tulemiselta. Tämä voi olla ainoa kosketus seksuaalikasvatukseen nuorilla. Tutkijoiden mielipide on, että nuoret saavat liian vähän ja kapea-alaisesti seksuaalikasvatusta.

Marjo Kuortin ja Miila Halosen (2018) artikkelin ”Miten nuorten seksuaaliterveyttä edistetään tehokkaimmin?” mukaan nuoret toivovat saavansa tietoa siitä, miten seksissä toimitaan. Tähän koulun opetus ei juuri vastaa. Kun nuoret eivät saa riittävästi tietoa, nuoret saattavat etsiä vastauksia epävirallisten tietokanavien kautta, kuten pornografiasta. Kuortin ja Halosen mukaan olisi olennaista kehittää koulujen seksuaalikasvatusta sellaiseksi, että se vastaisi tätä aikaa ja että nuorten tietotarpeet tulisi tunnistetuiksi ja täytetyiksi.

Poliisilain ensimmäisen luvun ensimmäinen momentti kuvaa poliisin tehtäviä näin; ”Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.” (PoL 1:1) Poliisilaissa ei suoraan sanota, etteikö poliisin tehtäviin voisi kuulua myös osana nuorten seksuaalikasvatustajana oleminen. Tutkijoiden näkökulmasta nuorille ohjattu seksuaalikasvatus poliisin toimesta olisi juuri ennalta ehkäisevää poliisityötä; nuoret saisivat hyvissä ajoin tietoa, mikä on oikein ja mikä väärin, mikä voisi ennalta ehkäistä seksuaalirikoksia nuorten keskuudessa. Poliisi voisi toimia yhdessä koulun ja terveydenhuollon kanssa. Onko poliisille roolia nuorten seksuaalikasvatuksessa? Sitä tutkijat aikovat tässä opinnäytetyössä tutkia.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, onko poliisille roolia nuorten seksuaalikasvatuksessa nuorten välisten seksuaalirikosten ennaltaehkäisemiseksi. Tavoitteena on saada tietoa jo valmiista tutkimuksista sekä nuorille ohjatusta kyselystä.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

Opinnäytetyö on nimensä mukaisesti näyte eli osoitus siitä, mitä koulutuksen varrella on opittu. Ammattikorkeakouluopintoja määrittelevän asetuksen (1129/2014) mukaan opinnäytetyö on

pakollinen osa opintoja. Kyseisessä lain kohdassa määritellään, että opinnäytetyö kuuluu kaikkiin ammattikorkeakouluopintoihin. Opinnäytetyön laajuus on 15 opintopistettä. (Hakala 2022.)

2.1 Aiheen ideointi ja valinta

Opinnäytetyön ideointi alkoi aiheen miettimisestä; aiheen olisi hyvä olla tärkeä, mutta kuitenkin sellainen, mistä ei olisi tehty vielä opinnäytetyötä. Tarkoituksena oli myös, että aihe olisi ajankohtainen ja herättelevä. Tutkijat kokivat myös tärkeänä, että opinnäytetyön aihe oli kiinnostava.

Tutkijat olivat työharjoittelussa Tampereen pääpoliisiaseman väkivaltarikosyksikössä, jonka yhteydessä toimi myös lapsirikostutkinta. Molempia kiinnostivat aiheena nuoret ja nuorten tekemät rikokset. Kun väkivaltarikosyksikössä käytiin keskustelua opinnäytetyöaiheista, joista olisi hyvä tehdä tutkimusta, nousi esille nuorten välisissä suhteissa tapahtuvat seksuaalirikokset. Aihe tuntui heti kiinnostavalta, ja nopean selvittelyn jälkeen huomattiin, että aiheesta ei ollut tehty Suomessa juuri-kaan tutkimusta. Samalla kiinnostus heräsi nuorten saamaan seksuaalikasvatukseen ja nuorten tekemiin seksuaalirikoksiin; onko näillä asioilla jokin yhteys.

Opinnäytetyökanta Theseuksesta löytyi paljon tutkimuksia aiheesta nuoret ja seksuaalirikokset, mutta tässä opinnäytetyössä tarkoituksena oli tutkia nuorten välisiä seksuaalirikoksia, ei nuoriin kohdistuneita seksuaalirikoksia, joissa tekijä oli aikuinen. Nuorten välisistä seksuaalirikoksista ja seurustelusuhteissa tapahtuneista seksuaalirikoksista ei juuri löytynyt tutkimuksia, siksi tutkijat kokivat tärkeäksi tutkia aihetta ja tuoda asiaa enemmän ihmisten tietoisuuteen.

2.2 Tutkimuskysymykset ja opinnäytetyön tavoite

Vaikka aihe kokonaisuutena tarkastellen oli jo selvillä, tutkimuskysymysten miettiminen ja aiheen rajaaminen oli alkuun hankalaa. Koska aiempaa tutkimusta aiheesta ei juuri ollut, tässä opinnäytetyössä haluttiin tutkia nuorten saamaa seksuaalikasvatusta sekä poliisin roolia seksuaalikasvattajana. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Kuinka poliisi voi tehokkaasti tukea nuorten seksuaalikasvatusta ja samalla ehkäistä seksuaalirikoksia nuorten keskuudessa?
2. Onko poliisille roolia nuorten seksuaalikasvatuksessa?
3. Millaista seksuaalikasvatusta nuoret saavat Suomessa?

Tutkimuskysymysten pohjalta nousivat myös opinnäytetyön tavoitteet.

3 SEKSUAALIKASVATUS

Maailman terveysjärjestön, WHO:n Euroopan aluetoimisto ja BZgA ovat koonneet Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa –julkaisun, jonka tarkoituksena on antaa suuntaviivoja poliittisille päättäjille, opetus- ja terveydenhoitoalan viranomaisille sekä asiantuntijoille. Julkaisun tarkoituksena on edistää kokonaisvaltaista seksuaalikasvatusta; antaa lapsille ja nuorille puolueetonta ja tieteellistä tietoa seksuaalisuudesta sekä auttaa lapsia ja nuoria kehittämään taitojaan, jotta he voivat päättää seksuaalisuudestaan ja suhteistaan itse elämän eri kehitysvaiheissa. (THL 2010.)

Seksuaalikasvatuksen tulisi perustua tiettyihin periaatteisiin. Seksuaalikasvatuksen tulisi muun muassa olla iänmukaista ottaen huomioon lapsen kehitystaso ja kyky käsitellä asioita. Seksuaalikasvatuksen tulisi myös perustua ihmisoikeuksiin, itsemääräämisoikeuteen ja tieteelliseen tietoon sekä sen tulee perustua kokonaisvaltaiseen käsitykseen ihmisen hyvinvoinnista. Seksuaalikasvatus tulisi nähdä keinona kehittää yhteiskuntaa oikeudenmukaisemmaksi ja myötätuntoisemmaksi. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa – julkaisussa tuodaan esille, että seksuaalikasvatusta tulisi antaa koulussa (THL 2010), mutta kenen vastuulla seksuaalikasvatus lopulta on.

Eriyistason seksuaaliterapeutti ja seksuaalikasvattaja Sari Eronen mukaan seksuaalikasvatus tulisi aloittaa jo päiväkodissa. Päiväkoti-ikäisillä lapsilla seksuaalikasvatus pitää sisällään oman kehon tunnistamista ja turvassa oloa. Eronen toivoo, että lasten kanssa voitaisiin puhua avoimesti kehon kunnioittamisesta, omista rajoista sekä itsensä arvostamisesta; näin lapsi oppii myös suojelemaan itseään. Kuitenkin Eronen korostaa artikkelissa sitä, että lapsen tulisi saada seksuaalikasvatusta kotonaan. Eronen mukaan on tärkeää käyttää oikeita, ikätasoon sopivia käsitteitä ja pitää turvallisessa ja rauhallisessa keskustelussa neutraali asenne. (Länsiväylä 2023.)

Lapset näkevät ja kuulevat nykyajan maailmassa enemmän asioita, kuin pitäisi. Tähän on syynä muun muassa lasten sosiaalisen median käyttö. Riittävän ajoissa aloitettu, oikea-aikainen ja ikätasoinen seksuaali- ja turvataitokasvatus voisi olla osa ratkaisua tähän ongelmaan. Itä-Suomen poliisilaitoksen Ankkuritoiminta yhdessä Setlementti Puijolan ja Kys Barnahus -hankkeen kanssa ovat vastanneet tarpeeseen tarjoamalla seksuaali- ja turvataitokasvatusta Pohjois-Savon alakoulujen 4-, 5- ja 6-luokkalaisille vuosien 2022–2023 aikana. Valitut paikkakunnat olivat Kuopio, Siilinjärvi, Iisalmi ja Lapinlahti. Seksuaalikasvatustyön ja turvataitokasvatuksen tavoitteena oli opettaa lapsia asettamaan omaa kehoa koskevia rajoja sekä tukea lapsia tunnistamaan vaaratilanteita esimerkiksi internetissä. Tammikuussa 2022 alkaneen hankkeen tavoitteena oli, että seksuaalikasvatusta tehtäisiin jatkossa järjestelmällisesti ja säännöllisesti kaikissa päiväkodeissa ja alakouluissa. (Poliisi 2022.) Ankkuritoiminta käsitteenä avataan opinnäytetyön luvussa 8.2.

Turvataitokasvatus kuuluu myös seksuaalikasvatukseen. Turvataitokasvatuksen tarkoituksena on opettaa lapsille ja nuorille taitoja suojautua seksuaaliselta hyväksikäytöltä, kuten ahdistelulta ja houkuttelulta, jotta he osaisivat puolustaa omia rajojaan ja suojella itseään. Turvataitokasvatus myös tukee lasten ja nuorten kehitystä sekä kehittää itseluottamusta ja ihmissuhteita. (THL 2023a.) Turvataitojen oppiminen on tärkeää lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisemiseksi. Valtioneuvoston julkaisussa sosiaalineuvos Marjo Malja tuo esille, että turvataidot ovat tärkeitä niin lapsille, kuin aikuisillekin. Vuonna 2022 valmistuneessa Lanzaroten sopimuksessa korostetaan ennalta ehkäisyä. Tässä sopimuksessa tuodaan esille, että lasten kanssa työskentelevien aikuisten tulisi ohjata ja opettaa lapsia, miten esimerkiksi toista tulisi koskettaa toisen rajoja kunnioittaen, ja miten turvataidot auttavat suojelemaan itseä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2022.) Lanzaroten sopimus käsitteenä avataan luvussa 8.1.

3.1 Seksuaalikasvatus kouluissa

Opetushallituksen verkkosivuilta löytyy koottu materiaalipaketti seksuaaliterveydestä ja seksuaalikasvatuksesta, joka on tarkoitettu opettajille opetuksen tueksi. Peruskouluopetuksessa seksuaalikasvatus on sisällytetty terveystiedon oppiaineeseen 7.–9.-vuosiluokilla. Koulun seksuaalikasvatushjelman tavoitteena on muun muassa, että oppilas saa käsityksen seksuaaliterveydestä yleisesti sekä tiedostaa ihmissuhteisiin ja seksuaalisuuteen liittyviä velvollisuuksia ja oikeuksia. (Opetushallitus 2024a.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on selitetty terveystiedon oppiaineen sisältö. Terveystiedon oppiaineen tavoitteena ja tehtävänä on kehittää oppilaiden monipuolista terveysosaamista sekä ottaa huomioon terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus. Yläkoulussa on tarkoitus syventää tietoutta aiempien vuosiluokkien aikana opituista asioista. Vaikka perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa puhutaan monipuolisuudesta, siinä ei kuitenkaan mainita sanoja seksuaaliterveys tai seksuaalikasvatus. (Opetushallitus 2014, 398–399.)

Tutkimuksista käy ilmi, että opettajat kokevat tietyn osan seksuaalikasvatuksesta hankalaksi. Esimerkiksi itsetyydytyksestä ja seksistä puhuminen on koettu opettajien mukaan hankalaksi. Seksuaalinen väkivalta aiheena on ollut vaikea puheenaihe, sillä opettajat ovat tienneet, että osa oppilaista on joutunut kokemaan seksuaalista väkivaltaa. Ehkäisystä ja abortista puhuminen oli taas hankalaa oppilaiden erilaisten uskonnollisten taustojen takia. Tutkimusten mukaan miesopettajien on ollut hankala puhua naisten seksuaalisuuteen liittyvistä asioista, ja naisopettajien on ollut hankala puhua miesten seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. (Kontula & Meriläinen 2007.)

Koulujen seksuaalikasvatus on muuttunut positiivisemmaksi. Aikaisemmin nuorten seksuaalikasvatuksessa on keskitytty raskauden ja seksitautien ehkäisyyn, jopa niillä pelotteluun, mutta nyt seksuaalisuus nähdään enemmän positiivisena voimavarana. Opetussuunnitelma antaa hyvät eväät toteuttaa laadukasta seksuaalikasvatusta, mutta usein ongelmana on aika. Seksuaalikasvatukselle varattu resurssi on liian pieni. Myös seksuaalikasvatuksen taso voi vaihdella opettajasta johtuvista syistä. Opettajakoulutukseen ei kuulu seksuaalikasvatuksen oppimäärä, joten opettajan kiinnostus aiheeseen ja ammattitaito vaikuttavat seksuaalikasvatuksen antamiseen. (Bildjuskin & Leskinen 2023.)

3.2 Seksuaalioikeudet

Seksuaalioikeudet ovat seksuaalisuuteen liittyviä ihmisoikeuksia. Väestöliitto määrittelee seksuaalioikeudet seuraavasti:

- oikeus omaan seksuaalisuuteen
- oikeus tietoon seksuaalisuudesta
- oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi
- oikeus seksuaaliterveyspalveluihin
- oikeus näkyä
- oikeus yksityisyyteen - oikeus vaikuttaa.

Jokaisen velvollisuus on kunnioittaa muiden seksuaalioikeuksia toteuttaessaan omia seksuaalioikeuksiaan. Valtio puolestaan turvaa jokaisen seksuaalioikeudet lainsäädännöllä ja tarvittaessa puuttuu siihen, jos seksuaalioikeuksia rikotaan. (Väestöliitto 2019.)

Seksuaaliterveyden maailmanjärjestön Seksuaalioikeuksien julistus ottaa myös kantaa seksuaalioikeuksiin. Julistuksen mukaan seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksia ja perustuvat tieteelliseen tietoon seksuaaliterveydestä ja seksuaalisuudesta. Seksuaalisuus on merkittävä osa ihmisen elämää ja seksuaalisuus koetaan monin eri tavoin. Seksuaalioikeuksien tehtävänä on suojella jokaisen seksuaaliterveyttä ja seksuaalioikeuksien julistus painottaakin, että kaikkien seksuaalioikeuksia tulee kunnioittaa ja suojella. Tulee tiedostaa, että kaikenlainen väkivalta ja häirintä rikkoo näitä seksuaalioikeuksia ja vaikuttaa näin tiettyyn yksilöön sekä myös koko yhteisön hyvinvointiin. (Sexpo 2019.)

Seksuaalioikeuksien julistuksessa on eritelty vielä seksuaalioikeuksia. Merkittävimpiä seksuaalioikeuksia ovat:

- Jokaisella ihmisellä on oikeus nauttia seksuaalioikeuksistaan kulttuuristaan, sosiaalisesta asemastaan, ihonväristään tai esimerkiksi sukupuolestaan riippumatta.

- Jokaisella on oikeus omaan kehoonsa ja keholliseen koskemattomuuteen; jokaisen oikeus on saada itse päättää seksuaalisuudestaan ja kehoaan koskevista asioista.
- Kenenkään ei tule kokea seksuaalista väkivaltaa tai pakottamista, kuten seksuaalista hyväksikäyttöä.
- Jokaisella on oikeus saada tietoa seksuaalisuudesta ja seksuaaliterveydestä sekä saada kokonaisvaltaista ja iänmukaista seksuaalikasvatusta.

Seksuaaliterveyden maailmanjärjestö, World Association for Sexual Health (WAS), toimii maailmanlaajuisesti. Järjestön tarkoituksena on edistää seksuaaliterveyttä ympäri maailmaa kehittämällä ja edistämällä seksuaalioikeuksia. (Sexpo 2019.)

4 SEKSUAALIVÄKIVALTA

Seksuaaliväkivalta tai seksuaalinen väkivalta tarkoittaa ihmisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja yksityisyyden loukkaamista sekä turvallisuuden tunteeseen kuuluvan luottamuksen rikkomista. Seksuaaliväkivalta aiheuttaa ihmisessä usein syyllisyyttä ja häpeän tunnetta ja siksi henkilö saattaa salailia asiaa, eikä uskalla hakea apua. (THL 2022.)

Seksuaaliväkivallalla tarkoitetaan seksuaalista tekoa, johon toinen ei anna suostumustaan. Ilman toisen suostumusta voi tarkoittaa, että henkilö ei sanallisesti anna suostumustaan seksuaaliseen tekoon tai henkilö voi olla päihtymyksensä, ikänsä tai psyykkisen tilansa vuoksi kykenemätön antamaan suostumustaan. (Terveyskylä 2023.)

Kouluterveyskyselyissä on ensimmäistä kertaa kysytty seksuaalisen väkivallan kokemuksista vuosina 2010–2011. Tuolloin moni aikuinen oli yllättynyt, kuinka moni nuorista oli kokenut seksuaalista väkivaltaa. (Kuortti & Halonen 2018.)

4.1 Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta Suomessa

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta tarkoittaa kaikkia tekoja, jotka loukkaavat lapsen itsemääräämisoikeutta ja seksuaalista koskemattomuutta. Seksuaalinen häirintä ja grooming ovat myös seksuaaliväkivaltaa. Grooming tarkoittaa lapsen houkuttelua ja valmistelua seksuaalisiin tekoihin yleensä internetissä. Lapsia ovat tässä yhteydessä kaikki alle 18-vuotiaat. (Pelastakaa Lapset Ry 2023.)

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta voi olla esimerkiksi lapsen kehon kommentointia seksuaalisesti, alastonkuvan pyytämistä lapselta, lapsen saamista toimimaan seksuaalisella tavalla esimerkiksi kameran edessä tai seksuaalisen toiminnan kohdistamista lapseen. Lapseen kohdistuva seksuaaliväkivalta on aina rikos ja siihen tulee puuttua, jotta lapsi saa tarvitsemaansa apua. (Pelastakaa Lapset Ry 2023.)

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta saadaan tietoa lapsille ja nuorille osoitetuista kyselytutkimuksista. Esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinninlaitos järjestää Kouluterveyskyselyn vuosittain. Lisäksi eri järjestöt toteuttavat selvityksiä sekä viranomaisilla on tilastonsa lapsiin ja nuoriin kohdistuvista seksuaalirikoksista. Perusopetuksen 4.–5.-luokkalaisista kahdeksan prosenttia ja 8.–9.-luokkalaisista 30 prosenttia on joutunut kokemaan seksuaalista häirintää. Lisäksi kaksi prosenttia 4.–5.-luokkalaisista ja yhdeksän prosenttia 8.–9.-luokkalaisista on kokenut seksuaaliväkivaltaa vuoden 2021 aikana. Siitä huolimatta vuoden 2018 lapsiuhritutkimuksen mukaan vain pieni osa koululaisista kertoo seksuaaliväkivallan kokemuksistaan aikuiselle. (Malja & October 2022.)

Nuorten välillä seksuaalista häirintää tapahtuu paljon digitaalisessa mediassa, mutta suuri osa nuorista ei toisi asiaa esille aikuisen kanssa, koska nuoret häpeävät asiaa. Netissä tapahtuvasta häirinnästä kerrotaan yleensä ystäville, ei aikuisille. (Malja & October 2022.)

4.2 Nuorten näkemyksiä seksuaaliväkivallasta

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa on kuultu nuoria seksuaaliväkivaltaan liittyen. Nuoret ovat tuoneet esille, että seksuaaliväkivaltaa tapahtuu esimerkiksi kaduilla ja kauppakeskuksissa sekä julkisissa liikennevälineissä ja paikoissa, joita ei valvota. Nuoret toivoisivatkin, että poliisi valvoisi julkisilla paikoilla, ja että aikuiset puuttuisivat tilanteisiin, joissa nuori kohtaa seksuaalista häirintää. Jos nuori on kokenut seksuaalista väkivaltaa, nuoret tarvitsevat tukea, keskusteluapua ja ymmärrystä luotettavalta aikuiselta. Tärkeintä nuorten mielestä on, että heitä kuullaan ja aikuinen on heidän puolellaan asiassa. (Malja & October 2022.)

Nuoret ovat yhtä mieltä siitä, että seksuaaliväkivallan tekijä tarvitsee seuraamuksen teostaan, mutta myös apua. Osa nuorista on sitä mieltä, että seksuaalirikoksissa rangaistukset ovat liian vähäisiä ja toiset taas ajattelevat, ettei seksuaaliväkivallan tekijää tulisi sulkea liiaksi yhteiskunnan ulkopuolelle. Nuorten mielestä seksuaalisuus on iso osa elämää ja toisten rajojen kunnioittaminen sekä oikeudenmukaisuus ovat ehdottoman tärkeitä. Tästä syystä tulee ottaa puheeksi myös asioita, millaista kärsimystä voi aiheuttaa tietynlaisella käytöksellä, ja mitä siitä voi pahimmillaan seurata. (Malja & October 2022.)

Nuoret mielestä se, millaista seksuaaliväkivalta on, vaikuttaa siihen, kerrotaanko asiasta eteenpäin. Nuoret toivat yleisesti esille, että voisivat kertoa seksuaalisesta väkivallasta esimerkiksi vanhemmille tai poliisille, mutta eivät kaikki. Aikuiselle kertomatta jättäminen voi johtua siitä, että nuori pelkää asian sivuutettavan tai että aikuisen reaktio asiaan on syyllistävä. Asiaan vaikuttaa paljon se, millainen aikuisen asenne on asiaan tai millainen suhde nuorella on aikuiseen. Nuoret ovat tuoneet julkaisussa esille tekijöitä, jotka helpottaisivat seksuaaliväkivallasta kertomista, kuten esimerkiksi päivittäinen kuulumisten kysely; jos nuori ei vastaa normaalisti, voi olettaa, että kaikki ei ole hyvin. Jos asia ei olisi niin arkaluontoinen, siitä olisi helpompi puhua kotona. Nuoret toivovatkin, että heille tuotaisiin enemmän esille sitä, mitä seksuaaliväkivalta on. On koettu myös tärkeäksi, että luotettavat aikuiset pitäisivät yllä toivoa, että kaikesta selviää ja nuoret tulevat kuulluksi ja autetuksi, eivätkä he halua, että heidän asiaansa vähätellään tai tuomitaan. Nuoret toivoivat myös enemmän ennaltaehkäisevää toimintaa esimerkiksi kouluihin. (Malja & October 2022.)

4.3 Nuoret seksuaalisen väkivallan tekijöinä

Teemu Vauhkonen, Markus Kaakisen ja Tommi Hoikkalan (2021) tekemässä tutkimuksessa *Seksuaalirikosten tekijät, tekotilanteet ja ennaltaehkäisemisen mahdollisuudet* tutkittiin seksuaalirikoksen tekijöitä ja tekotilanteita sekä arvioitiin seksuaalirikosten ennaltaehkäisyn mahdollisuuksia Suomessa. Tutkimuksessa kävi ilmi, että nuorten keskuudessa seksuaalirikokset ovat yleisempiä, kuin aikuisten nuoriin kohdistamat seksuaalirikokset. Tutkimusaineistona on käytetty Kaakisen ja Näsin tekemää vuoden 2020 nuorisirikollisuuskyselyä, johon nuoret ovat vastanneet kokemastaan seksuaalisesta väkivallasta.

Aikuisen tekemä seksuaalinen väkivalta eroaa nuoren tekemästä seksuaalisesta väkivallasta. Nuorten tekemässä seksuaalisessa väkivallassa tulee ilmi vahvemmin seksuaalinen häirintä, ahdistelu ja väkivalta, kun taas aikuisen tekemässä seksuaalisessa väkivallassa korostuu seksuaalisen lähentelyn lisäksi seksuaalinen kanssakäyminen nuorta vanhemman henkilön kanssa. Myös tulkinta aikuisten ja nuorten tekemässä seksuaalisessa väkivallassa on erilainen; nuorten keskinäinen seksuaalinen kanssakäyminen ei itsessään ole seksuaalista väkivaltaa, mutta aikuisen nuoreen kohdistama seksuaalinen kanssakäyminen on tulkittu lähtökohtaisesti seksuaaliseksi väkivallaksi. (Vauhkonen ym. 2021.)

Nuoriin kohdistuva seksuaalinen väkivalta on useimmin toisen nuoren tekemää. Nuorista 14 prosenttia oli kokenut elämänsä aikana joskus toisen nuoren tekemää seksuaalista väkivaltaa. Osuus tytöistä oli 21 prosenttia, pojista kuusi prosenttia ja muunsukupuolisista 19 prosenttia. (Vauhkonen ym. 2021.)

Kymmenessä prosentissa tapauksista, joissa tekijänä oli toinen nuori, tekijän kansallisuus oli ulkomaalainen. Nuorten tekemässä seksuaalisessa väkivallassa tekijä oli useimmin nuoren ystävä tai tuttu. Yhdeksässä prosentissa tapauksista tekijänä oli nuoren nykyinen tai entinen seurustelukumppani. Nuorten tekemässä seksuaaliväkivallassa oli harvinaisempaa, että tekijä oli perheenjäsen tai sukulainen. Sukulaisuussuhde kuitenkin korostuu enemmän aikuisten tekemässä seksuaalisessa väkivallassa. (Vauhkonen ym. 2021.)

Tutkimuksen mukaan nuorten tekemässä seksuaalisessa väkivallassa on hieman useammin seksuaalissävyytteisten kuvien tai viestien lähettämistä tai fyysistä väkivaltaa, kuin aikuisten tekemässä seksuaalisessa väkivallassa. Aikuisten tekemässä seksuaalisessa väkivallassa taas korostuvat seksuaaliset teot ja painostaminen. Sekä nuorten että aikuisten tapauksissa seksuaalissävyytteinen kommentointi sekä häiritsevä koskettelu olivat yhtä yleisiä.

Seksuaalissävyytteiset viestit ja ahdistelu viestien välityksellä oli kolmanneksi yleisin teonpiirre nuorten tekemässä seksuaalisessa väkivallassa. (Vauhkonen ym. 2021.)

Yhteenvedona ja johtopäätöksinä tutkimuksen pohjalta (Vauhkonen ym. 2021) voi esittää, että nuoret olivat kokeneet enemmän seksuaalista väkivaltaa toisen nuoren tekemänä, kuin aikuisen tekemänä. Tämä pätee myös muun väkivallan kokemiseen. Nuorten tapauksissa tekijä oli yleensä suomalainen ja väkivallan tekijä on usein nuorelle entuudestaan tuttu. Nuoriin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan ehkäisyssä tulisi huomioida se, että väkivaltaa tapahtuu nuorten ja heidän tuttujensa välillä ja ehkäisyllä tulisi puuttua nuorten läheisyyksissä tapahtuvaan kaltoinkohteluun.

5 SEURUSTELUVÄKIVALTA

Seurusteluväkivalta on nuorten välisissä parisuhteissa tapahtuvaa henkistä ja fyysistä väkivaltaa. Seurusteluväkivalta on maailmanlaajuinen ilmiö ja se on osa parisuhdeväkivaltaa. Se voi alkaa pienestä mustasukkaisuudesta ja toisen kontrolloimisesta ja päättyä fyysiseen väkivaltaan, kuten lyömiseen. (Rikosuhripäivystys 2019.)

Seurusteluväkivallasta kertominen saattaa olla nuorelle hankala asia, sillä uhri voi ajatella väkivallan olevan seurusteluun kuuluvaa tai uhri voi kokea asian häpeällisenä tai että olisi jotenkin ansainnut väkivaltaista kohtelua. Uhri voi myös jossain tapauksissa haluta suojella tekijää. (Rikosuhripäivystys 2019.). Myös Kuortin ja Halosen mukaan seksuaalinen väkivalta seurustelusuhteessa ei tule esille häpeän vuoksi tai siksi, etteivät nuoret tunnista väkivaltaa rikokseksi (Kuortti & Halonen 2018).

5.1 Seurusteluväkivallan muodot

Seurusteluväkivalta voi olla muutakin kuin fyysistä väkivaltaa. Se voi olla esimerkiksi henkistä väkivaltaa, kuten nimittelyä ja huorittelua, seksuaalista väkivaltaa, kuten kehon intiimialueiden koskettelua vastentahtoisesti tai pakottamista yhdyntään tai muihin seksuaalisiin tekoihin. Seurusteluväkivalta voi olla taloudellista väkivaltaa, kuten toisen estämistä saamasta töitä, toisen rahojen kontrolloimista tai suurien yhteisten päätösten tekemistä yksin tai uskonnollista väkivaltaa, kuten kiristämistä, pelottelua tai painostamista uskonnollisilla säännöillä tai pakottamista uskonnollisiin sääntöihin. (Aaltonen 2012, 121.)

Seurustelu- tai parisuhdeväkivalta alkaa harvoin äkkinäisesti. Se voi alkaa pieninä merkkeinä ja tekoina, jotka voivat olla helppoja ohittaa niiden merkitystä vähätellen. Tällaisista varoittavista merkeistä otollisena esimerkkinä toimii mustasukkaisuus. Mustasukkainen kumppani voi kontrolloida toista osapuolta seuraamalla tämän menemisiä ja tulemisiä, kyselemällä jatkuvasti kenen kanssa kumppani liikkuu tai jopa kieltämällä tätä tapaamasta ystäviään tai perheenjäseniään. (Aaltonen 2012, 121–122.)

Henkinen väkivalta on tapa kontrolloida parisuhteen toista osapuolta. Henkinen väkivalta onkin monesti ensimmäinen askel kohti fyysisen väkivallan käyttöä. Minkä tahansa väkivallan muodon käytön seurauksena uhri voi alkaa pelätä tekijää. Kun näin käy, hän saattaa alkaa muuttamaan käytöstään miellyttäväkseen tekijää ja välttää tilanteet, joissa väkivaltaa on aikaisemmin käytetty. Konkreettisesti tällainen käytöksen muuttaminen voi tarkoittaa sitä, että uhri alkaa esimerkiksi puheutua tekijän toiveiden mukaisesti, välttää tapaamasta ystäviään ja perheenjäseniään tai luopuu harrastuksistaan. Nämä muutokset voivat tuntua uhrin mielestä hyvältä tavalta välttää ongelmia ja väkivaltatilanteita. Sanomattakin on selvää, että tämä on täysin väärä ajattelumalli ja todellisuudessa kyseiset muutokset johtavat ainoastaan uhrin elintilan pienenemiseen. Uhrista tulee entisestään riippuvaisempi tekijää kohtaan ja hän voi menettää kykynsä tehdä omia valintoja. Tämä lienee monesti syy siihen, miksi uhrin on vaikea lähteä parisuhteesta, jossa väkivaltaa on käytetty ajallisesti pitkään. (Aaltonen 2012, 122.)

Jos väkivaltaan ei puututa, se voi pahentua ajan myötä. Henkinen väkivalta voi muuttua fyysiseksi, kuten potkimiseksi, läpsimiseksi, tönimiseksi tai lyömiseksi. Väkivalta kaikkine muotoineen voi aiheuttaa uhrille vakavia sekä fyysisiä että psyykkisiä vammoja. Väkivalta voi johtaa esimerkiksi masennukseen, ahdistuneisuuteen, päihteiden väärinkäyttöön tai ääritapauksissa jopa itsemurhaan. Näistä syistä väkivaltaan tulisi puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Aaltonen 2012, 121–122.)

5.2 Seurusteluväkivalta nuorten kokemana

Jenni Niemi tutkii Pro Gradu –tutkielmassaan suomalaisten yhdeksäsluokkalaisten nuorten kokemuksia seurusteluväkivallasta. Kyselyyn on kerätty aineistoa koko Suomen alueelta. Niemi on tutkinut tutkielmassaan, millaisia väkivallanteot ovat olleet, mitkä asiat väkivaltaan ovat vaikuttaneet ja millaisissa tilanteissa väkivaltaa tapahtuu. Nuorten seurusteluväkivallasta on vain vähän tutkimustietoa Suomessa ja tästä syystä aiheesta on käyty myös vähän keskustelua. Tutkielmalla on haluttu nostaa nuorten seurusteluväkivalta julkiseen keskusteluun ja tutkittavaksi. Ensimmäiset seurustelusuhteet ovat merkittäviä tapahtumia nuoren elämässä, ja niissä tapahtuneet väkivallan kokemukset voivat vaikuttaa negatiivisesti nuoreen ja nuoren tuleviin ihmissuhteisiin. (Niemi 2010, 15–16.)

Tutkielman tarkoituksena on verrata nuorten seurusteluväkivaltaa aikuisten parisuhdeväkivaltaan. Tutkimuksessa nuorilla on ollut takanaan vasta lyhyt parisuhde, joten niissä ei myöskään ole esiintynyt pitkään jatkunutta väkivaltaa. Nuorten seurustelusuhteet ovat myös erilaisia aikuisten parisuhteisiin verrattuna, koska nuoret eivät yleensä asu aikuisten tapaan yhdessä samassa taloudessa. Nuoret voivat myös kokea kumppanin häneen kohdistaman väkivallan eri tavalla, kuin aikuinen kokisi parisuhdeväkivallan. Nuorten voi olla hankala määritellä seurusteluväkivaltaa, kun usein aikuisetkaan eivät osaa määritellä suhteissaan kokemaansa väkivaltaa. Lisäksi nuorten välisissä suhteissa väkivalta on usein erilaista, kuin aikuisten parisuhdeväkivalta. Nuori ei välttämättä osaa ajatella, että kumppanin tönäisy olisi väkivaltaa. (Niemi 2010, 25–26.)

Tutkielmassa pohditaan, onko jokin tietty teko väkivaltaa, jos nuori ei itse ajattele niin. Niemi haluaa, että nuorten seksuaaliväkivallasta puhuttaisiin enemmän julkisesti ja toivoo aiheita tutkittavan enemmän, jotta nuorten olisi helpompi puolustaa omaa koskemattomuuttaan. Tuomalla aiheita julki, otetaan kantaa siihen, että toisen seksuaalisen koskemattomuuden loukkaaminen on aina väkivaltaa. (Niemi 2010, 26.)

Suomessa tehdyt parisuhdeväkivaltatutkimukset koostuvat lähinnä pelkästään sukupuolittuneesta näkökulmasta tehdyistä tutkimuksista, eli tutkimuksista, joissa naiset ovat olleet uhrin asemassa. Tutkimukset, joissa tutkitaan molempien osapuolten tekemää väkivaltaa ovat parempia, kuin uhritutkimukset. Nämä konfliktitutkimukset tuovat esille paremmin arkielämän lähisuhteiden väkivaltaa. (Niemi 2010, 38–39.)

Tanskassa on tehty tutkimusta nuorten kokemasta seurusteluväkivallasta vuonna 2007. Myös tästä tutkimuksesta käy ilmi, että tyttöjen osuus seurusteluväkivaltaa kokeneista nuorista oli suurempi, kuin poikien. Tutkimuksesta ilmenee, että runsaalla päihteiden käytöllä on yhteys väkivallan kokemuksiin. Tutkimuksen mukaan seurusteluväkivalta on nuorten keskuudessa aihe, josta ei puhuta.

Tästä syystä nuorten on vaikea kertoa kokemastaan väkivallasta, saati hakea apua. (Niemi 2010, 44–45.)

Niemen tutkimuksen aineistona käytetty kysely on kerätty tammikuussa 2008 yhdeksäsluokkalaista nuorilta Internet-pohjaisena kyselynä, johon nuoret vastasivat oppitunnin aikana. Kysely on alun perin laadittu lapsiuhritutkimusta varten, joka on osa lapsiin kohdistuvan väkivallan tutkimusprojektia. Kyselyyn hyväksyttiin 5 775 vastausta, joista noin puolet oli tyttöjen ja puolet poikien vastauksia. Tutkielmassa on haluttu saada selville, mitä nuorten kokema seurusteluväkivalta on ilmiönä. (Niemi 2010, 55–56, 58.)

Nuorilta on kysytty seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä, kuten *Oletko koskaan ollut, tai onko kuukaan ikätovereistasi yrittänyt olla kanssasi sukupuoliyhteydessä tai harrastaa kanssasi anaali- tai suuseksiä?* Kysymysten jälkeen esitettiin tarkentavia kysymyksiä, esimerkiksi oliko tilanteessa jokin pakottamista ja kuka oli toinen osapuoli sekä pyydettiin kuvailemaan tarkemmin tilannetta. (Niemi 2010, 64.)

Tulosten perusteella nuorten seurusteluväkivalta on yleisemmin lievää väkivaltaa, ja väkivallan teoista on koitunut lieviä vammoja, kuten esimerkiksi mustelmia. Tutkielmassa on kartoitettu myös seurusteluväkivaltaa kokeneiden nuorten perhetaustoja, ja ongelmat perheessä ovatkin olleet seurusteluväkivaltaa lisäävä tekijä uhrikokemusten kannalta. Joka tapauksessa tutkimusten perusteella voidaan sanoa, että seurusteluväkivalta on ongelma, jota pitäisi ehkäistä. (Niemi 2010, 101–102.)

5.3 Suomalaisen nuorten kokemuksia seurusteluväkivallasta

Ensi- ja turvakotien liiton väkivaltatyön asiantuntija Tuulia Kovanen on tehnyt selvitystä nuorten seurusteluväkivallasta osana Ensi- ja turvakotien liiton Seurusteluväkivallan vastaisen työn hanketta. Selvitys kostuu 15–29-vuotiaiden nuorten kokemuksista seurusteluväkivallasta, ja selvityksen tavoitteena on nostaa esille nuorten seurusteluväkivaltaa aiheena. Selvityksen aineistona on käytetty valtakunnallista verkkokyselyä Nettiturvakoti -sivustolla aikavälillä 20.6-

20.9.2019, johon vastasi vuoden 2019 kesän aikana 290 nuorta, kolmea nuorille tarkoitettua kehittäjäkahvilaa Helsingissä, Tampereella ja Oulussa sekä Nuorten väkivaltaforumia 12.-13.9.2019. (Kovanen 2019.)

Selvityksessä on käytetty pohjana myös Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen vuoden 2019 kouluterveyskyselyä. Kyselystä on selvinnyt, että yläkoulun 8. ja 9. luokan oppilaista noin 17 prosenttia seurustelee. 1. ja 2. vuoden lukiolaisista 26 prosenttia ja ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevista 34 prosenttia kertoo seurustelevänsä. (Kovanen 2019.) Vuoden 2023

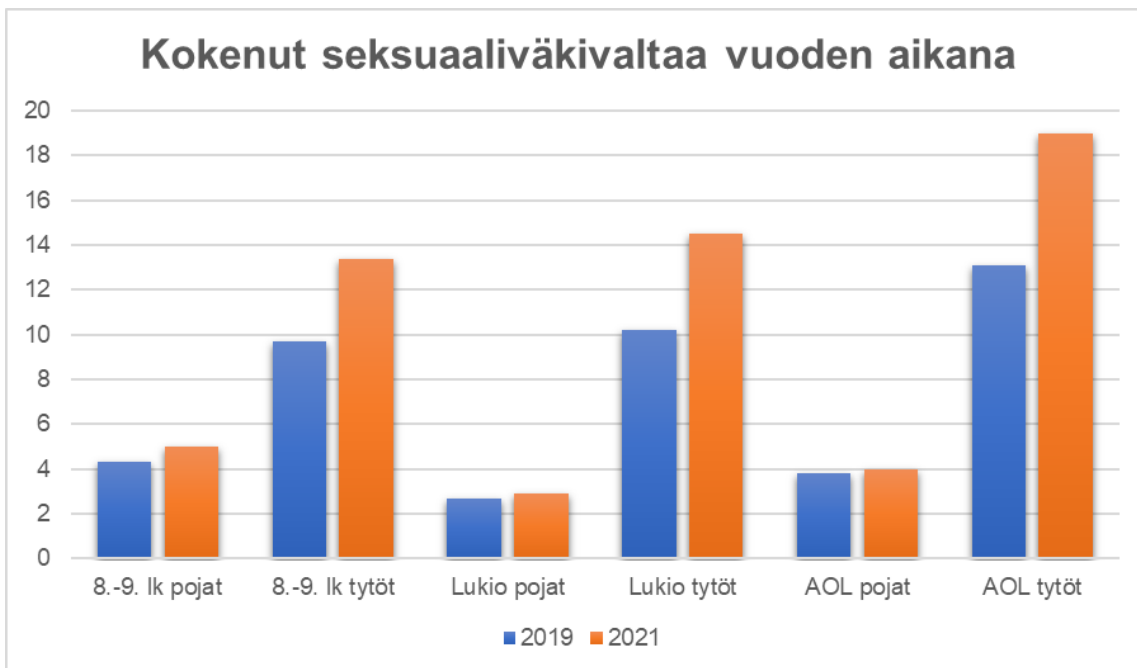
kouluterveyskyselyn mukaan luvut ovat seuraavat; 17,3 prosenttia 8.- ja 9. luokan pojista sekä 19,2 prosenttia tytöistä seurustelee kyselyyn vastatessa. Lukiossa seurustelevien poikien luku on 21,4 prosenttia ja tyttöjen 27,3 prosenttia. Vastaavat prosenttiluvut ammattikoulujen pojista on 27,4 ja tytöistä 41,9 prosenttia. (THL 2023a.)

Taulukko 1. Nuorten osuus, jotka ovat olleet seurustelusuhteessa kyselyn aikaan. Tarkastelussa pojat ja tytöt peruskoulun 8.- ja 9.-luokilla, lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. (THL 2023a, mukailen Saastamoinen)

Seurusteluväkivallan verkkokyselyyn vastanneista suurin osa, 89 prosenttia, oli naisia. Suurin osa, 75 prosenttia, kyselyyn vastanneista oli itse kokenut väkivaltaa seurustelusuhteessaan. Väkivaltaa kokeneiden ja väkivaltaa seurustelusuhteissa käyttäneiden osuus vastanneista oli 28 prosenttia. (Kovanen 2019.)

Opetushallituksen (2024b) julkaisun mukaan nuorilta on kysytty kouluterveyskyselyissä väkivallan kokemisesta vuosina 2019 ja 2021 sekä fyysisen uhan kokemisesta vuosina 2002–2021. Nuorten seurusteluväkivallasta Suomessa ei ole juurikaan tutkimustietoa. Tästä syystä nuorten seurusteluväkivallan yleisyyttä on hankala arvioida. Ensi- ja turvakotien liiton verkkokyselyssä (Kovanen 2019) kuitenkin 75 prosenttia nuorista kertoi kokeneensa väkivaltaa seurustelusuhteissaan. Tästä voi siis päätellä, että parisuhdeväkivalta on myös nuoria koskettava asia.

Taulukko 2. Niiden nuorten osuus, jotka ovat kokeneet seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana vuosina 2019 ja 2021. Tarkastelussa pojat ja tytöt perusopetuksen 8.- ja 9.-luokilla, lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. (THL 2023, mukailen Saastamoinen)

5.4 Poliisin tulkintoja suostumuksesta ja seksuaaliväkivallasta nuorten seurustelusuhhteissa

Nuorten seurustelusuhhteissa tapahtuvaa ja nuoren toiseen nuoreen kohdistamaa seksuaaliväkivaltaa on tutkittu kovin vähän (Isotalo 2022). Artikkelin on kirjoitettu edellisen seksuaalilainsäädännön aikana, jolloin raiskaukseksi on määritelty sukupuoliyhteyteen pakottaminen, joka tapahtuu henkilön kohdistuvaa väkivaltaa käyttämällä tai uhkaamalla käyttää sellaista väkivaltaa, tai joka tapahtuu henkilön ollessa kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan (tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia), tai jos pakottaminen tapahtuu muulla kuin väkivallalla uhkaamalla (RL 20:1).

Isotalo (2022) käsittelee artikkelissaan seksuaali- ja väkivaltarikosten esitutkinnassa työskennelleiden poliisien puhetapoja suostumuksesta ja sen määrittelystä nuorten seurustelusuhhteisiin liittyneissä raiskausepäilyissä. Aineisto koostuu ryhmähaastattelusta, jossa uhreina ovat olleet nuoret naiset ja heidän poikaystävänsä ovat rikoksesta epäiltyjen asemassa tilanteissa, joissa ei ollut käytetty fyysistä väkivaltaa. Suostumuksen puuttuminen oli kuvattu tässä suorana painostamisena tai ilman suoraa painostamista tapahtuneena yhdyntätilanteena, jossa uhri ei ollut ilmaissut tahdonvastaisuutta tai uhri oli ymmärtänyt tahdonvastaisuuden vasta jälkikäteen.

Artikkeliin on koottu poliisien näkemyksiä esitutkintaan tulleista nuoriin kohdistuneista raiskausepäilyistä. Näissä tapauksissa uhri ja epäilty ovat olleet seurustelukumppaneita. Isotalolla on tarkoituksena tuoda ilmi poliisien näkemyksiä nuoriin kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta.

Poliisien käsitykset määrittävät myös sitä, miten he työskentelevät näiden asioiden parissa. (Isotalo 2022.)

Nuoret naiset ovat saattaneet suostua seksiin haluamatta sitä, koska he ovat ajatelleet, että se ja kumppanin tyydyttäminen kuuluvat parisuhteeseen. Jotkut nuoret naiset ovat saattaneet suostua seksiin, koska ovat pelänneet seurauksia, jos he eivät suostu tai alistuneet seksiin, koska ovat kokeneet, ettei seksistä kieltäytymisellä ole merkitystä. Joissakin tapauksissa nuoret naiset ovat myös ikään kuin vähätelleet asiaa ja todenneet mahdollisen raiskauksen olleen väärinkäsitys tai huonoa seksiä. (Isotalo 2022.)

Raiskausmyytit vääristävät kuvaa raiskauksesta. Useiden raiskausmyyttien mukaan raiskauksesta jäisi yleensä näkyviä vammoja väkivallan takia, ja uhri yrittäisi estellä tekijää kaikin mahdollisin tavoin. Näinkin voi olla, mutta usein seksuaalisen väkivallan käyttäjä on uhrille entuudestaan tuttu, kuten esimerkiksi seurustelukumppani. Tällöin kyse on yleensä seksiin painostamisesta tai uhkaamisesta ja usein uhri lamaantuu tilanteesta, joten ei vastustele tilannetta seuraamusten pelossa. Tämä voi vaikuttaa siihen, että asiasta ei tehdä rikosilmoitusta. (Isotalo 2022.)

Aineistona on käytetty väkivalta- ja seksuaalirikostutkinnassa työskennelleiden poliisien puolistrukturoitua ryhmähaastattelua. Haastatteluun osallistuneet ovat eri puolilta Suomea, ja osallistuneet ovat sekä miehiä että naisia. Suurin osa vastanneista poliiseista työskenteli rikostutkijana. Haastattavat poliisit ovat kertoneet nuorten seurustelusuhteissa tapahtuneiden raiskaustapausten olleen kovin moninaisia. Rikosepäilyt ovat yleensä tulleet poliisin tietoon uhrin tai hänen läheisensä ilmoittamana tai esimerkiksi kouluterveydenhoitajan kautta. Nuorten raiskaustapaukset oli kuvattu yleensä kahden nuoren välisinä tilanteina, joissa ei ollut käytetty fyysistä väkivaltaa. Poliisien antamissa haastatteluissa henkiseksi väkivallaksi mainittu painostaminen oli yleistä. Henkinen väkivalta oli muun muassa toisen halventamista tai uhkailua seurustelun lopettamisella. (Isotalo 2022.)

Toisena usein mainittuna asiana poliisit nostivat esille yhdynnän vastentahtoisuuden ilman varsinaista painostusta. Näissä tilanteissa poliisien mukaan uhri ei ollut suoranaisesti ilmoittanut haluavansa lopettaa yhdynnän. Uhrilla oli siis aluksi ollut halu yhdyntään, mutta halu oli loppunut jossain vaiheessa. Kolmanneksi haastatteluissa nousivat esille puhettavat, joiden mukaan nuori nainen oli vasta tapahtuneen jälkeen tai seurustelun päätyttyä havahtunut siihen, ettei olisi halunnut yhdyntää. (Isotalo 2022.)

Poliisit, jotka olivat vuosia tutkineet alaikäisiin kohdistuneita seksuaalirikoksia, toivat haastatteluissa ilmi olevan tavallista, että nuorilla tytöillä oli sellainen käsitys, että seksi kuuluu parisuhteeseen, vaikka ei haluaisikaan sitä itse. Tällainen käsitys oli tytöillä etenkin, jos kumppani oli tyttöä

vanhempi. Tytöillä oli pelko, että kumppani suuttuu tai häpäisee uhrin levittämällä kuvia, jos tytöt eivät alistu yhdyntään. (Isotalo 2022.)

6 SEKSUAALIRIKOKSET

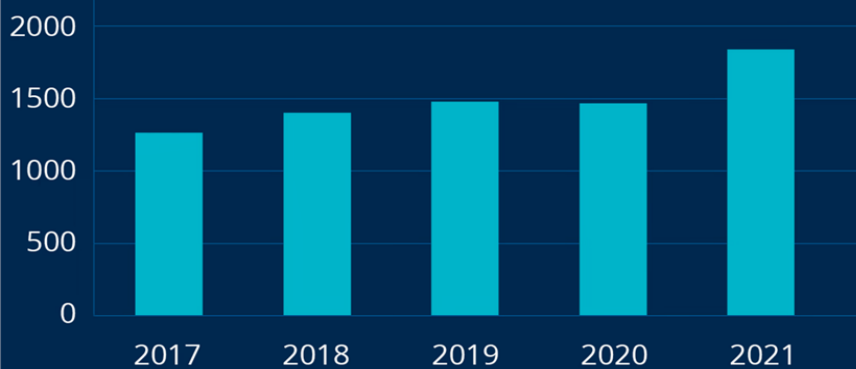
Vuonna 2022 poliisille ilmoitettiin 5 538 seksuaalirikosta, joista lapsiin kohdistuvia oli 2 256. Tuon lisäksi lapsia seksuaalisesti esittävään kuvamateriaaliin liittyviä rikoksia ilmoitettiin 936. Seksuaalirikoksiin kuuluvat muun muassa seksuaalinen ahdistelu, seksuaalinen kajoaminen, raiskaus sekä lapsenraiskaus, seksuaalinen kajoaminen lapseen ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö sekä lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin. Myös lasta seksuaalisesti esittävän kuvamateriaalin hallussapito tai levittäminen ovat rangaistavia tekoja. Kaikki seksuaalirikosten rikosnimikkeet sekä myös törkeät tekomuodot löytyvät rikoslain 20 luvusta, jossa on säädetty seksuaalirikoksista. (Poliisi 2023.)

6.1 Piiloon jäävät seksuaalirikokset

Osa tapahtuneista seksuaalirikoksista jää kuitenkin piiloon, eivätkä ne koskaan tule poliisin tietoisuuteen. Syynä sille, ettei rikosilmoitusta koskaan tehdä, voi olla esimerkiksi pelko, häpeä, alistettu asema tai jopa kulttuuriset ja uskonnolliset asiat. Monesti syynä voi olla myös se, että ei olla edes tunnustettu joutuneensa rikoksen uhriksi. (Poliisi 2023.)

Nuorilla rikoksen uhreilla on monesti kyse joko häpeän tunteesta tai tietämättömyydestä, että on ylipäättään joutunut rikoksen uhriksi. Kuten aiemmin on mainittu, varsinkin netissä tapahtuvasta ahdistelusta kerrotaan mieluiten ystävälle, ei aikuiselle. Tämän takia rikos ei välttämättä koskaan päädy poliisin tietoisuuteen. (Poliisi 2023.) Asia on kuitenkin menossa parempaan suuntaan. Ylen vuonna 2022 julkaiseman, Titta Puurusen kirjoittaman uutisen mukaan seksuaalirikoksista ilmoitetaan nykyisin poliisille entistä herkemmin. Neljässä vuodessa ilmoitusten määrä on noussut yli 45 prosenttia. (Puurunen 2022.)

Poliisille ilmoitetut seksuaalirikosten määrät

Kuva 1: Poliisille ilmoitettujen rikosilmoitusten määrä on ollut kasvussa. (Puurunen, 2022)

Uhritutkimuksen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että rikosten määrä ei ole lisääntynyt, vaan ilmoitusaktiivisuus on todennäköisesti kasvanut. Poliisin mukaan aktiivisuutta on lisännyt seksuaalirikosten ja sen seksuaalirikoslainsäädännön ympärillä käyty julkinen keskustelu. Asiaa kommentoi Ylelle myös Sisä-Suomen poliisilaitoksen rikoskomisario Saara Asmundela. Hänen mukaansa aiheen ympärillä käyty julkinen keskustelu on vaikuttanut ihmisten tietoisuuteen siitä, mikä on rikos ja mitkä ovat ihmisten oikeudet. Asmundelan mukaan se auttaa tunnistamaan tekoja rikoksiksi. (Puurunen 2022.)

6.2 Seksuaalilainsäädännön uudistus

Seksuaalirikoslaki uudistui ja tuli voimaan muutoksineen 1.1.2023. Tuossa keskeisimpinä uudistuksina on niin sanottu suostumusperusteisuus sekä seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön monimuotoistuminen. Suostumusperusteisuudella tarkoitetaan käytännössä sitä, että seksuaaliseen kanssakäymiseen osallistuvien tulee antaa suostumus, jonka on oltava vapaaehtoinen, tietoinen ja yksiselitteinen. Suostumus on annettava ennen seksuaalista toimintaa. Suostumus on merkki siitä, että kaikki osapuolet haluavat osallistua kyseiseen toimintaan. (Oikeusministeriö 2022.) Lakiuudistuksen päätavoitteena on vahvistaa seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaa (Isotalo 2022).

Raiskauksen nykyisen tunnusmerkistön mukaan henkilö, joka on sukupuoliyhteydessä sellaisen henkilön kanssa, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti, on tuomittava vankeuteen raiskauksesta vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Tunnusmerkistössä on lueteltu, että henkilön osallistumista sukupuoliyhteyteen ei ole pidettävä vapaaehtoisena, jos:

- 1) hän ei ole sanallisesti, käytöksellään tai muulla tavalla ilmaissut osallistuvansa siihen vapaaehtoisesti;
- 2) hänet on pakotettu sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkauksella; tai
- 3) hän ei ole voinut muodostaa tai ilmaista tahtoaan tiedottomuutensa, sairautensa, vammaisuutensa, pelkotilansa, voimakkaan päihtymistilansa, heikentyneen tajunnantilansa, tilanteen äkillisyyden, erityisen valta-aseman vakavan väärinkäytön tai muun näihin rinnastettavan syyn vuoksi. (RL 20:1.)

Lyhyesti tiivistettynä seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö muuttui siten, että nykyisin seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö voi täytyä kosketteluun lisäksi kosketteluun voimakkuutensa tai toistuvuutensa vuoksi vakavuudeltaan rinnastettavalla tavalla sanallisesti, lähettämällä tai esittämällä viestin tai kuvan, ottamalla kuvan tai itseään paljastamalla, taikka muulla vastaavalla tavalla tekemällä toiselle seksuaalisen teon, joka on omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta. (RL 20:1.)

7 INTERNET

Internetissä tai sen avulla tapahtuu nykyaikana merkittävä osa lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista. Internetissä on helppo pysytellä anonyyminä eli nimettömänä, eikä kukaan voi tosiasiassa tietää, kuka nimimerkin takana toimii. Verkossa tapahtuvat rikokset voivat olla esimerkiksi seksuaalissävyytteistä viestittelyä, kuvien tai videoiden lähettämistä tai niiden pyytämistä tai web-kameran välityksellä tapahtuvaa hyväksikäyttöä. Internetissä aloitetut rikokset voivat johtaa myös fyysiseen tapaamiseen ja kanssakäymiseen. (Poliisi 2023.)

Lapsiin kohdistuvissa, internetin välityksellä tapahtuvissa seksuaalirikoksissa tekijä on usein uhria paljon vanhempi, mutta vaikka olisi uhrin kanssa samanikäinen, molempien ollessa alaikäisiä, voi asiassa silti syyllistyä rikokseen, jopa tietämättään. Keskenään saman ikäisten nuorten välinen seurustelu tai siihen liittyvä näiden kahden henkilön välillä käytävä seksuaalissävyytteinen viestittely tai kuvien lähettely seurustelusuhteen aikana ei täytä seksuaalirikoksen tunnusmerkistöjä, kunhan se on vapaaehtoista ja perustuu molemminpuoliseen sopimukseen. (Poliisi 2023.)

Jos paljastavia kuvia toisesta alle 18-vuotiaasta lapsesta tai nuoresta kuitenkin lähettää eteenpäin muille tai niitä julkaisee sosiaalisessa mediassa, syyllistyy asiassa rikokseen, jos tekijä on rikoskeudellisessa vastuussa eli tekohetkellä vähintään 15-vuotias. Edellä mainitulla tavalla toimiessa

voi syllistyä Rikoslain (RL 1889) 20 luvun 19 pykälän mukaiseen lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämiseen, josta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. (RL 20:19.)

Vastuu on kuitenkin aina aikuisella. Lapsen ja nuoren normaaliin kehitykseen kuuluu kiinnostus omasta seksuaalisuudesta. Vaikka lapsi tai nuori olisi aloitteen tehnyt tai keskustelun aloittanut osapuoli, on vastuu silti aikuisella. Sillä, että lapsi suostuu seksuaalissävyytteiseen yhteydenpitoon aikuisen kanssa, ei ole merkitystä rikoksen kannalta. (Poliisi 2023.)

7.1 Digitaalinen väkivalta nuorten seurustelusuhteissa 2023

Anu Isotalo kollegoineen on tehnyt selvityksen vuonna 2023 koskien nuorten välisissä seurustelusuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa. Selvityksessä tehtiin kysely seurustelusuhteissa oleville 15–20vuotiaille nuorille. Kyselyyn vastasi yhteensä noin 800 nuorta. Tulokset kertovat hyvin tuoreen tuloksen nykyajan tilanteesta.

Digitaalinen väkivalta on selvästi yleisin väkivallan muoto nuorten seurustelusuhteissa. Toiseksi yleisintä oli henkinen väkivalta. Kyselyyn vastanneista, noin 800 nuoresta lähes puolet (49 %) kertoi kokeneensa digitaalista väkivaltaa seurustelusuhteessa. Henkistä väkivaltaa oli kokenut 42 prosenttia vastanneista. Seksuaalista väkivaltaa oli kokenut neljännes ja 16 prosenttia vastanneista kertoi kokeneensa fyysistä väkivaltaa seurustelusuhteessa. (Isotalo, 2023)

Digitaalinen väkivalta on ilmiö, johon voi kuulua esimerkiksi toisen ihmisen häiritsemistä, kontrollointia, tarkkailua tai seuraamista teknologian avulla. Useimmiten käytettyä teknologiaa ovat älypuhelimet, tietokoneet, sosiaalisen median alustat ja pikaviestipalvelut. Digitaalisella väkivallalla voidaan tarkoittaa myös sitä, että tekijä koittaa rajoittaa toisen henkilön teknologian käyttöä. Digitaalinen väkivalta ilmeneekin usein yhtenä lähisuhdeväkivallan muotona siten, että tekijä on uhrin kumppani, entinen kumppani tai muu perheenjäsen. (Rikosuhripäivystys, 2021)

Digitaalinen väkivalta ei itsessään ole rikos, eikä sitä löydy sellaisenaan rikoslaista (lyhenteenä RL). Monet digitaalisen väkivallan piiriin kuuluvat teot voivat kuitenkin täyttää jonkin erillisen rikoksen tunnusmerkistön. Tällaisia rikoksia voivat olla muun muassa vainoaminen (RL 25:7a), sala-kuuntelu (RL 24:5) ja identiteettivarkaus (RL 38:9a). (Rikosuhripäivystys 2021.)

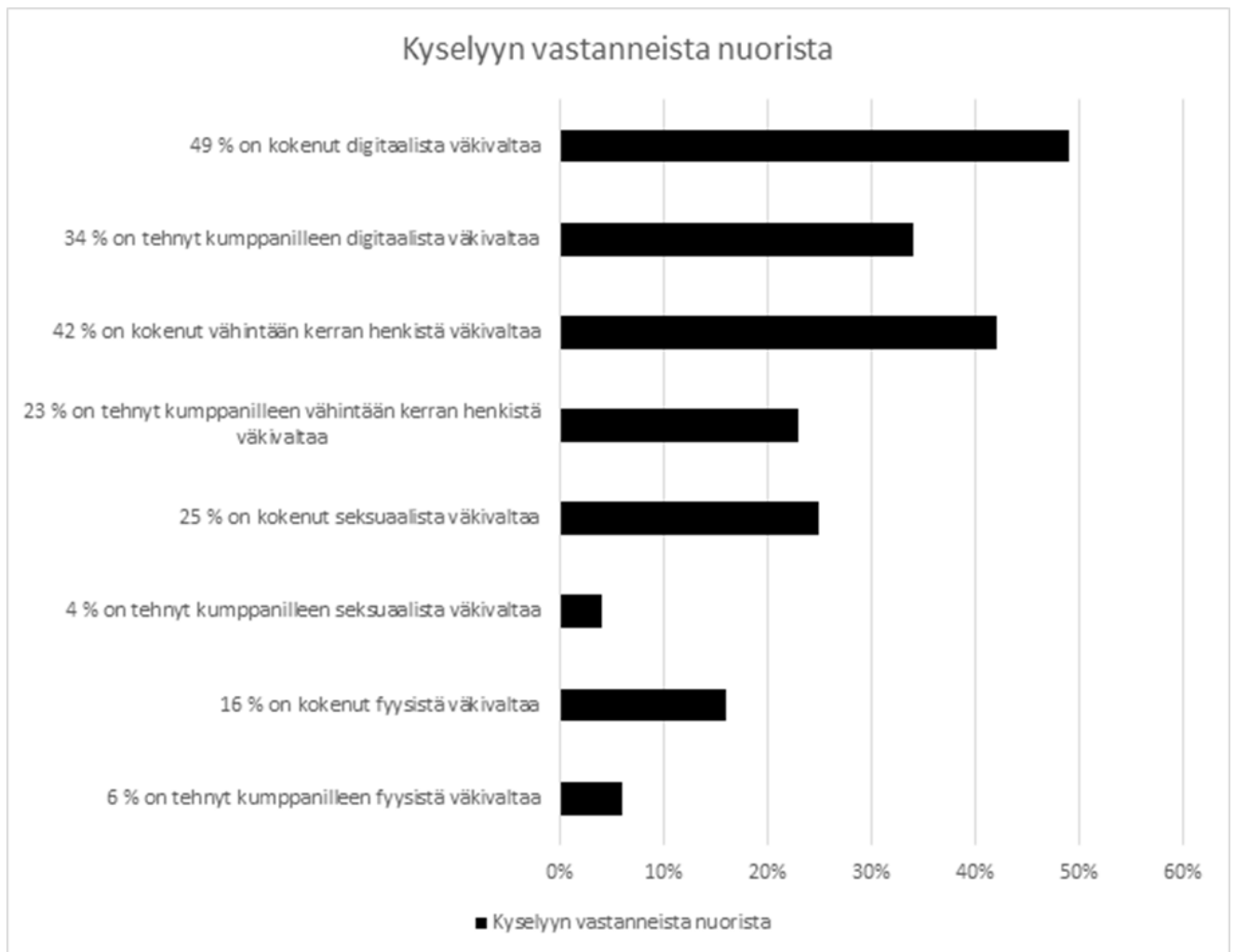
Henkilö voi olla joutunut parisuhteessa digitaalisen väkivallan uhriksi, jos kumppani:

- uhkailee tai tarkoituksellisesti sekä toistuvasti loukkaa uhria puheluissa tai viesteissä
- soittelee tai viestittelee uhrille alituisesti ja suuttuu, jos uhri ei vastaa heti

- vaatii uhrilta todisteita valokuvoin tai videopuheluin siitä, että uhri on siellä, missä sanoo olevansa
- tutkii uhrin puhelinta ilman lupaa tai vaatii näyttämään uhrin viestejä tai puheluhistoriaa
- levittää uhrista intiimiä kuva- tai videomateriaalia tai uhkailee sen levittämällä
- kuvaa tai kuuntelee uhria salaa erilaisten laitteiden avulla
- seuraa uhrin sijaintia tai liikkumista uhrin laitteiden paikannustietojen tai erillisen paikantimen avulla
- seuraa uhrin toimintaa tämän älypuhelimelle, tietokoneelle tai muulle laitteelle asennetun vakoiluohjelman avulla.

Digitaalisella väkivallalla on siis monia muotoja. On tärkeää oppia tunnistamaan niitä, jotta niihin voi puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Voi kuitenkin olla, että monet digitaalisen väkivallan piirteet koetaan henkisenä väkivaltana. Oli väkivalta sitten henkistä tai digitaalista, tärkeintä kuitenkin on, että se tunnistetaan, siihen puututaan ja siihen haetaan apua.

Taulukko 3. Kyselyyn vastanneiden nuorten prosenttiosuus, jotka ovat kokeneet väkivaltaa kumppanilta tai kohdistanut sitä kumppaniin. (Isotalo 2023, mukailen Lampinen)

Isotalon (2023) mukaan kyselyn tulokset ovat merkittäviä ja ne osoittavat, että parisuhdeväkivalta ei ole ongelma vain täysi-ikäisten, yhdessä asuvien ja perheellisten parisuhteissa. Väkivaltaa tapahtuu useasti myös nuorten välisissä seurustelusuhteissa. Asiasta onkin tärkeä puhua, jotta nuoret osaisivat selkeämmin tunnistaa väkivallan sekä omissa että kavereiden tai tuttavien parisuhteissa. Lisäksi on tärkeää, että aikuisetkin ymmärtäisivät, että nuortenkin välisissä suhteissa voi olla väkivaltaa.

8 SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN EHKÄISY

Seksuaalisen väkivallan ehkäisyn tulisi alkaa jo lapsuudessa. Tuolloin lapselle tulisi opettaa turvataitoja sekä omien rajojen tunnistamista. Sekä kodeilla että päiväkodeilla on oma vastuunsa turvataitojen opetuksessa. Kaikkien, jotka työskentelevät nuorten parissa, tulisi kantaa kortensa kekoon seksuaalisen väkivallan ehkäisyssä. (Halonen & Kuortti 2018.)

Seksuaalirikokseen voi syyllistyä myös täysin ilman fyysistä kanssakäymistä. Ennalta ehkäisynä nuorille olisi hyvä kertoa, millaiset seksuaalirikokset ovat tyypillisimpiä nuorten keskuudessa. Internetiä ajatellen olisi tärkeää myös opettaa lapsille ja nuorille, miten internetissä ja sen eri alustoilla käyttäydytään. Vastuu tästäkin on lapsen vanhemmalla. Vanhempien tulisi sopia yhteiset pelisäännöt lapsensa kanssa internetin käytöstä. Käytännössä paras tapa ennalta estää verkossa tapahtuvien rikosten tapahtuminen on pitää lapsen kanssa yllä hyvää keskusteluyhteyttä verkkoon liittyvästä tekemisestä. (Poliisi 2023.)

Seksuaalista väkivaltaa voitaisiin nuorten mielestä parhaiten ehkäistä tiedolla, huolenpidolla ja kasvatuksella. Nuoret kokevat tärkeänä, että lapset saisivat pienestä pitäen aikuisilta oppia seksuaalisuuteen liittyen. Nuorten mielestä aikuisten tulisi käyttää asioista oikeita nimiä ja lapsen ikätaso huomioiden kertoa, mikä on oikein ja väärin. Tärkeimpänä nuoret ovat kokeneet, että aikuiset ovat läsnä ja kiinnostuneita heidän asioistaan. Nuoret nostavat erityisesti esille rajojen kunnioittamisen puolin ja toisin. Tähänkin nuoret tarvitsevat aikuisen ohjausta. (Malja & October 2022.)

8.1 Lanzaroten sopimus

Lanzaroten sopimus (SopS 88/2011) on kansallinen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025. Sopimus on tehty suojelemaan lapsia seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan. Sopimus edellyttää kaikkein lapsiin kohdistuvien rikosmuotojen kriminalisointia, rikosten ennalta ehkäisyä sekä rikosuhrien auttamista ja suojelemista. Lanzaroten sopimuksen tavoitteena on:

- ehkäistä ja estää lapsiin kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa ja riistoa
- suojella lasten oikeuksia, jotka ovat joutuneet seksuaalisen väkivallan ja riiston kohteiksi
- edistää Suomen sisällä ja maailmanlaajuisesti toimintaa, jonka tavoitteena on ennalta ehkäistä seksuaalista väkivaltaa ja riistoa.

Sopimuksessa on myös edellytetty, että lapset ja nuoret osallistuvat seksuaaliväkivallan torjuntaan. Tämä perustuu siihen, että lapsilla on oikeus ilmaista vapaasti näkemyksensä.

Toimeenpanosuunnitelmassa pyritäänkin miettimään, miten lapsia ja nuoria voisi osallistaa lähtemään oma-aloitteisesti mukaan väkivallan vastaiseen työhön. Lanzaroten sopimuksen työryhmä onkin halunnut saada suunnitelmaan mukaan myös nuorten näkökulmaa. Tämä taas voi osaltaan parantaa nuorten osallisuutta. Lasten ja nuorten parissa työskentelevät ammattilaiset toivoivat, että nuorten näkemystä saataisiin enemmän kuuluviin, jotta heidän olisi helpompi kohdata nuoria, jotka ovat joutuneet kohtaamaan seksuaaliväkivaltaa. Näin ammattilaiset osaisivat auttaa nuoria paremmin ja myös ennalta ehkäistä seksuaalista väkivaltaa. (Malja & October 2022.)

Lanzaroten sopimuksessa on kuvattu selkeästi pääkohdat artiklojen mukaan, miten lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa voitaisiin ehkäistä. Ehkäisytoimiin tarvitaan valtion panoksen lisäksi kaikkia toimijoita. Sopimuksen kukin sopijapuoli sitoutuu toimenpiteisiin, jotta lasten parissa työskentelevät ihmiset saisivat lisätietoa ja koulutusta lasten suojelusta ja heidän oikeuksistaan. Näillä henkilöillä tulee myös olla riittävä tietämys lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja sen tunnistamisesta. Tulee myös varmistaa, ettei lasten kanssa työskentelemään päädy ihmisiä, jotka olisivat tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Sopimuksessa peräänkuulutetaan myös lasten kouluttamista ja tiedon lisäämistä seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja sen riskeistä sekä seksuaaliselta hyväksikäytöltä suojautumisesta. Se, että lapsi itse tietää oikeudestaan olla turvassa ja suojata itseään, on seksuaalisen väkivallan ehkäisyssä tärkeintä. (Malja & October 2022.)

8.2 Poliisin ennalta estävä toiminta

Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019–2023 määrittelee poliisin ennalta estävän toiminnan laissa säädetyksi tehtäväksi. Ennalta estävän toiminnan tehtävänä on ylläpitää turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta sekä ihmisten luottamusta poliisiin. Ennalta estävä toiminta nähdään myös taloudellisesti hyödyllisenä, koska siten saadaan minimoitua rikoksista aiheutuvia kustannuksia. Ennalta estävä toiminta nähdään keskeisenä asiana, kun puhutaan kansalaisten luottamuksesta poliisiin ja maailman muuttuessa ennalta ehkäisyn vaatimukset ovat myös lisääntyneet. Tässä strategiassa on tehty linjaukset vuosille 2019–2023, uutta strategiaa ei vielä tutkimusta tehdessä ole julkaistu. (Sisäministeriö 2019, 9.)

Yksi ennalta ehkäisyn työmuodoista moniammatillinen toiminta, jonka tehtävänä on antaa asiakkaalle palvelua siellä, minne asiakas hakeutuu. Ankkuritoiminta on yksi moniammatillinen toimintamuoto, josta vastaa sisäministeriö ja poliisi. Ankkuritoiminta toimii jokaisen poliisilaitoksen alueella ja tähtää toiminnallaan nuorten rikoskierteiden varhaiseen katkaisuun sekä väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisyyn. Ankkuritoiminnassa on yleensä mukana poliisin lisäksi sosiaalityöntekijä, psykologinen sairaanhoitaja sekä nuorisotyöntekijä. Tarkoituksena olisi, että jatkossa ryhmässä olisi mukana myös opetustoimi. (Sisäministeriö 2019, 20–21, 25.)

8.3 Konkreettisia keinoja ennalta ehkäistä seksuaalirikoksia yksilötasolla

Poliisin sivustolla annetaan nuorille ja huoltajille neuvoja, joilla voi konkreettisesti ehkäistä seksuaalirikosten kohteeksi joutumista. Poliisi neuvoo nuoria muun muassa kiinnittämään huomiota yksityisyyteen ja omien tilien suojaukseen. Esimerkiksi sosiaalisen median profiilit kannattaa pitää yksityisenä, eikä kannata hyväksyä tuntemattomia ihmisiä kaveriksi. Samalla poliisi neuvoo huoltajia huomioimaan, mitä sovelluksia lapsi käyttää ja mitkä ovat sovellusten ikärajat. Nuoria rohkaistaan myös kertomaan aikuiselle tai vanhemmalle, jos nuori on saanut epäasiallisia viestejä tai seksuaaliväkivallasta materiaalia. Tällaisen asian kertominen voi hävettää tai tuntua kiusalliselta, mutta poliisi kehottaa vanhempia olemaan nuoren tukena, eikä syyllistää nuorta teosta, jotta nuori uskaltaisi kertoa asiasta. Kannattaakin pitää keskusteluyhteys avoinna nuoren kanssa, ja vanhemman olisi hyvä kysellä nuorelta, mitä hän tekee internetissä ja mitä sovelluksia hän käyttää. (Poliisi 2023.)

9 SEKSUAALIVÄKIVALLAN VAIKUTUKSET

Nuoren ensimmäisissä seurustelusuhhteissa koettu väkivalta voi vaikuttaa haitallisesti nuoren tuleviin ihmissuhteisiin ja minäkuvaan. Väkivallan kokemisen seurauksena voi aiheutua esimerkiksi syömishäiriöitä, itsetuhoista käyttäytymistä ja masennusta. Joissakin tapauksissa nuorena koetulla seurusteluväkivallalla voi olla yhteys aikuisiän parisuhdeväkivaltaan. Tulevaa parisuhdeväkivaltaa voidaan ennustaa nuoruuden aikana toteutetun käytöksen mukaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että parisuhdeväkivaltaan puututaan jo nuorten ensimmäisissä seurustelusuhhteissa.

Seurusteluväkivallalla on havaittu olevan yhteyksiä myös riskialttiiseen elämäntyyliin ja muihin uhrikokemuksiin.

(Niemi 2010, 15.)

Seurusteluväkivalta voi vaikuttaa nuoriin usealla haitallisella tavalla. Ensi- ja turvakotien liiton verkkokyselyyn vastanneista nuorista 93 prosentilla on ollut kertomansa mukaan ahdistuneisuutta ja 84

prosenttia nuorista on kokenut syyllisyyttä kokemansa seksuaalisen väkivallan seurauksena. Lisäksi seurusteluväkivaltaa kokeneista 81 prosenttia on tuntenut pelkoa ja 65 prosenttia masennusta. Verkkokyselyn vastauksien mukaan noin puolelle vastanneista on aiheutunut unihäiriöitä ja paniikkihäiriöitä väkivallan seurauksena. Lisäksi reilulla kolmasosalla on ollut itsetuhoista käyttäytymistä sekä kolmasosalla päihteiden väärinkäyttöä seurusteluväkivallan kokemisen vuoksi. (Kovonen 2019.)

10 POHJOISMAIDEN RIKOSTENTORJUNTAORGANISAATIOT JA NIIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Näkökulmaa päätettiin laajentaa Suomen ulkopuolelle ja etsiä tietoa, kuinka tätä asiaa on mahdollisesti käsitelty Suomen lisäksi muissa Pohjoismaissa. Alkuun ajatus oli, että tuskin asiaa on käsitelty sen suuremmin muissa maissa, kuin Suomessakaan. Positiiviseksi yllätykseksi se ei kuitenkaan ollut niin. Seuraavissa kappaleissa esitellään lyhyesti Pohjoismaissa toimivat rikostentorjuntaorganisaatiot ja kerrotaan niiden välisestä yhteistyöstä.

10.1 Pohjoismaiden rikostentorjuntaorganisaatiot

Ruotsissa rikostentorjuntaneuvosto kulkee nimellä Brå. Se on Ruotsin hallituksen alaisuudessa toimiva viranomaisellinen, joka toimii yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Brån yksi tehtävä on tuottaa ja julkaista Ruotsin virallisia rikollisuustilastoja sekä muita katsauksia ja tutkimuksia. Vuosittain pidettävän Tukholman Kriminologisen symposiumin järjestää Brå. Kyseinen tapahtuma on kansainvälinen kriminologiaan ja kriminaalipolitiikkaan keskittyvä konferenssi. (Rikostentorjuntaneuvosto 2020.)

Norjassa toimii rikostentorjunnan osaamiskeskus eli KFK. Se on Norjan hallituksen alaisuudessa toimiva, itsenäinen viranomaisellinen. KFK kerää ja levittää erityisesti paikalliseen rikostentorjuntaan liittyviä tietoja sekä hyviä käytäntöjä. KFK on suhteellisen uusi asia Norjassa, sillä se aloitti toimintansa vasta vuonna 2015. Sitä ennen Norjan rikostentorjuntaneuvosto oli KRÅD. (Rikostentorjuntaneuvosto 2020.)

Tanskan rikostentorjuntaneuvosto poikkeaa muista Pohjoismaista. Tanskassa toimiva DKR on verkosto, johon kuuluu keskeisiä rikostentorjunnan järjestöjä, viranomaisia sekä muita ammattilaisia. DKR:n tehtävänä on koordinoita rikostentorjuntatyötä tekeviä ammattilaisia sekä tarjota tietoa ja neuvoja rikosten ennalta estämiseen. (Rikostentorjuntaneuvosto 2020.)

Islannissa ei ole lainkaan samankaltaista rikostentorjuntaneuvostoa kuin muissa Pohjoismaissa. Rikostentorjunta sekä kaikki muu turvallisuuden edistämistyö ovat Islannin sisäministeriön vastuulla. (Rikostentorjuntaneuvosto 2020.)

Suomessa rikostentorjuntaneuvosto toimii oikeusministeriön yhteydessä.

Rikostentorjuntaneuvostosta annetun asetuksen (396/2007) 1 §:n mukaan rikollisuuden ehkäisyyn, rikoksesta aiheutuvien haittojen vähentämisen ja turvallisuuteen liittyvän yleisten kysymysten käsittelyä varten on rikostentorjuntaneuvosto. Rikostentorjuntaneuvosto asetetaan Suomessa kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvoston tehtävät ja tavoitteet ovat lueteltu Oikeusministeriön nettisivuilla. (Oikeusministeriö 2019.)

Oikeusministeriön verkkosivujen mukaan edellinen rikostentorjuntaneuvosto on toiminut vuosina 2018–2021 (Oikeusministeriö 2019). Sivulla ei ole kuitenkaan mitään mainintaa nykyisestä neuvostosta, joten jää epäselväksi, onko neuvostoa asetettu tuon jälkeen.

Pohjoismaiset rikostentorjuntaorganisaatiot järjestävät vuosittaisia tapaamisia, joissa käsitellään rikostentorjunnan ajankohtaisia teemoja. Tapaamisen järjestää kulloinkin puheenjohtajana toimiva maa. Puheenjohtajuus kiertää maalta toiselle vuosittain. (Rikostentorjuntaneuvosto 2020.)

10.2 Seurusteluväkivaltahanke

Viimeisin Pohjoismaiden rikostentorjuntaorganisaatioiden välinen yhteishanke liittyi nuorten seurusteluväkivallan ehkäisyyn. Hankkeessa kerättiin tietoa siitä, millaisia hankkeita eri maissa on toteutettu asian tiimoilta. Lisäksi tarkasteltiin hankkeiden vaikuttavuutta.

Seurusteluväkivaltahankkeen tanskan- ja ruotsinkielinen loppuraportti *Kærestevold Finland, Sverige og Danmark* on luettavissa Rikostentorjuntaneuvoston verkkosivuilla. (Rikostentorjuntaneuvosto 2020.)

10.3 Parisuhdeväkivalta Ruotsissa

Brå sai vuonna 2012 toimeksiannon Ruotsin hallitukselta tehdä valtakunnallisen selvityksen parisuhteisissa tapahtuvista rikoksista. Toimeksiannon tavoitteena oli saada parempaa ja ajankohtaisempaa tietoa parisuhteisissa tapahtuvien rikosten yleisyydestä sekä kyseisten rikosten tyylistä ja luonteesta. Kartoitusta tehtiin erillisellä kysymysmoduulilla, joka oli liitetty Kansalliseen turvallisuustutkimukseen, joka on Brån vuosittain tekemä tutkimus. Kysely osoitti, että nuoremmat, 16–24-vuotiaat naiset ilmoittivat joutuneensa rikoksen uhriksi parisuhteisessa useammin kuin yli 25vuotiaat naiset. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 3.)

Alla on hankkeen loppuraportista kuvakaappauksena otettu taulukko, jossa on eriteltyä naiset (kvinnor) ja miehet (män) eri ikähaarukoittain. Prosenttiosuus kuvaa ihmisten, jotka ovat ilmoittaneet joutuneensa rikoksen uhriksi lähisuhteessa, osuutta kyselyyn vastanneista. Jos sarakkeessa on viiva, se tarkoittaa, että yksikään ihminen siitä sukupuolesta ja ikähaarukasta ei ole ilmoittanut joutuneensa kyseisen rikoksen uhriksi. Tulokset ovat vuodelta 2012. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 3.)

	Kvinnor				Män			
	16-24	25-44	45-64	65-79	16-24	25-44	45-64	65-79
Utsatta för någon av nedanstående brottstyper	12,1	8,7	5,9	2,1	7,9	9,3	5,7	2,6
Utsatta för ...								
Kränkningar	8,4	6,8	4,6	2,0	3,8	6,5	4,6	2,3
Försök att inskränka friheten	7,1	2,7	1,0	0,5	4,5	3,2	1,6	0,7
Hot	3,7	2,3	1,3	0,2	0,7	0,9	0,7	0,5
Trakasserier	2,6	2,0	1,4	-	1,5	1,3	0,9	0,1
Misshandel	4,4	2,5	1,1	0,3	2,6	3,0	1,0	0,6
Grov misshandel	1,1	0,7	0,2	0,1	1,0	0,9	0,2	0,2
Sexualbrott	1,2	0,7	0,4	0,1	0,2	0,4	-	0,1
Grovt sexualbrott	1,0	0,4	0,1	-	0,3	0,2	-	-

(-) Ingen person har uppgett utsatthet för brottet.

Kuva 2: Ruotsin tilastoja lähisuhdeväkivallasta. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017)
Käännökset taulukon sarakkeista:

- kvinnor – naiset
- män – miehet
- utsatta för någon av nedanstående brottstyper – altistunut jollekin seuraavista rikostyypeistä
- kränkningar – rikkomukset
- försök att inskränka friheten – vapauden rajoittamisen yritys
- hot – uhkailu
- trakasserier – häirintä
- misshandel – pahoinpitely
- grov misshandel – törkeä pahoinpitely
- sexualbrott – seksuaalirikokset
- grovt sexualbrott – törkeät seksuaalirikokset

Kyselyn perusteella on todettu, että väkivalta nuorten välisissä lähisuhteissa on Ruotsissa suhteellisen näkymätöntä, eikä siitä olla ilmiönä yhtä tietoisia kuin aikuisten välisissä lähisuhteissa tapahtuvasta väkivallasta. Koska ruotsalaista tutkimustietoa ja tilastoja aiheesta ei ole paljoa, on ongelman laajuudesta sekä väkivallan luonteesta vain vähän tietoa (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 3.) Tätä tutkimusta tehdessä tutkijat totesivat, että Suomessa tilanne on osittain samanlainen. Monissa parisuhdeväkivaltatutkimuksissa tai aiheeseen liittyvissä artikkeleissa taikka kyselyissä otetaan kantaa vain aikuisten välisissä parisuhteissa tapahtuvaan väkivaltaan.

10.4 Ruotsin keinot puuttua nuorten väliseen lähisuhdeväkivaltaan

Ruotsissa nuorille rikoksen uhreille tarjotaan nykyään suhteellisen paljon tukea. Siihen osallistuu sekä viranomaisia että järjestöjä. Useimmat palvelut ovat kuitenkin suunnattu nuorille, jotka ovat ylipäättään nähneet rikoksen tai joutuneet rikoksen uhriksi. Lähisuhdeväkivallan uhreille ei ole erityisiä palveluita tai tukijärjestöjä. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta nuorille suunnatusta tukipalvelusta on Stödcentrum, joka on nuorten rikosten uhrien ja todistajien tukikeskus. Kyseisen palvelun taustalla on nuorten kokemukset siitä, että he eivät koe saavansa riittävästi tukea joutuessaan rikoksen uhriksi, ja että saatu tuki on kohdennettu vain aikuisille. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 4.)

Stödcentrum tarjoaa nuorille tukipuheluita, neuvoja, miten toimia viranomaisten kanssa sekä oikeudellista neuvontaa ja oikeusapua. Tukikeskuksia on ympäri Ruotsia kaikissa Ruotsin lääneissä, ja ne toimivat yhteistyössä paikallisten poliisilaitosten ja sosiaalitoimen kanssa. Tukikeskusten henkilökunta toimii paikallisilla poliisilaitoksilla, mutta ovat sosiaalipalvelujen työntekijöitä. Palvelu on tarkoitettu enintään 21-vuotiaille. Useimmat tukea hakevat ovat henkilöitä, jotka ovat joutuneet pahoinpitelyn, ryöstön tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 4.)

Poliisin toimesta on järjestetty muun muassa kampanja ”Kom till oss” (käännettynä ”tule meille”). Sen tavoitteena on lisätä tietoisuutta perheväkivaltarikoksista sekä saada ihmisiä ilmoittamaan kyseisiä rikoksia enemmän poliisille. Tähän kampanjaan kuuluu kaikki perheväkivaltatapaukset, ei ainoastaan nuorten välillä tapahtuvat. Kampanja on suunnattu aikuisille sekä lapsille, jotka voivat altistua väkivallalle suoraan tai epäsuorasti esimerkiksi näkemällä väkivaltaa kotona. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 4.)

Ruotsissa on myös järjestöjä, jotka tekevät yhteistyötä ja ovat erikoistuneet tarjoamaan tukea nimenomaan nuorille, jotka ovat joutuneet väkivallan kohteeksi lähisuhteessa. Roks on Ruotsin valtakunnallinen naisten ja tyttöjen turvakotien järjestö. Se on puolueeton järjestö, joka toimii naisten ja tyttöjen turvakodeissa tarjotakseen tukea ja suojaa miesten kohdistamalta väkivallalta naisille ja

työille. Tukea tarjotaan myös lapsille sekä naisille, jotka ovat joutuneet kumppaniensa väkivallan kohteeksi. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 5.)

Unizon on järjestö, joka kokoaa yhteen yli 130 tyttöjen ja naisten turvakotia sekä muita tukitoimintoja, jotka toimivat tasa-arvoisen ja väkivallattoman yhteiskunnan puolesta. Tukipalveluilla on paljon tietoa ja tuntemusta väkivallan monimuotoisuudesta, sukupuolten merkityksestä ja vallan käytöstä parisuhdeväkivaltaan liittyen. Näiden taitojen pohjalta ne tukevat, suojelevat, ehkäisevät ja vaikuttavat lähisuhteissa tapahtuvien väkivaltatapausten parissa. Unizon pyrkii toiminnallaan varmistamaan, että väkivallalle altistuneille naisille ja lapsille sekä haavoittuvassa asemassa oleville nuorille tarjotaan mahdollisimman laadukasta tukea ja suojelua elämäntilanteesta ja taustasta riippumatta. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 5.)

1000 Möjligheter (käännettynä ”1000 mahdollisuutta”) on säätiö, joka tukee alle 25-vuotiaita nuoria. Tukityön lisäksi se toimii koulujen, yhdistysten sekä yritysten kanssa yhteistyössä tehdäkseen ennaltaehkäisevää työtä tasa-arvoisen ja väkivallattoman yhteiskunnan saavuttamiseksi. Säätiö työskentelee muun muassa nuorten välisissä lähisuhteissa tapahtuvan väkivallan parissa. Säätiö perusti vuonna 2017 valtakunnallisen tukilinjan, joka on suunnattu alle 22-vuotiaille lapsille ja nuorille sukupuolesta ja seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta. Palvelun tärkein työkalu on internetissä toimiva chat-palvelu. Se toimii valtakunnallisesti ja sen tarkoitus on parantaa tuen saavutettavuutta ja tehdä yhteydenoton kynnyksestä nuorille mahdollisimman matalan poistamalla ahdistuneisuutta, jota nuoret voivat kokea rikoksen ilmoittamisesta aikuisille. Nuoret saattavat kokea rikoksen uhriksi joutumisen häpeälliseksi ja ahdistavaksi, jolloin asiasta ei haluta puhua. Chat-palvelun lisäksi tukilinja toimii nuorisoystävällisenä tietopankkina, josta voi hakea tietoa aiheesta. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 5.)

10.5 Parisuhdeväkivalta Tanskassa

Seurusteluväkivallasta on tehty Tanskassa pääasiassa kaksi tutkimusta ennen vuotta 2017. Viimeisin raportti on vuodelta 2012. Kyseisen raportin mukaan kyselyyn vastanneista 16–24-vuotiasta naisista 6,5 prosenttia ja miehistä 3,7 prosenttia on joutunut parisuhdeväkivallan uhriksi.

Lukuina nuo vastaavat vuosittain noin 10 000 naista ja noin 5 500 miestä. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 37.)

Hankkeen loppuraportista selviää, että kyselyyn vastasi 1546 naista (kvinder) ja 1234 miestä (mænd). Taulukossa on kuvattu erilaisia väkivallan muotoja. Lukumäärinä ja prosentteina on ilmoitettu määrä, kuinka moni vastanneista on kokenut kyseistä väkivaltaa. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 39.)

	Kvinder (n=1546)	Mænd (n=1234)
Psykisk vold, én eller flere former	38 (2,5 %)	18 (1,5 %)
Generet, mobbet, trusler via brev, SMS eller på internettet	29 (1,9 %)	15 (1,2 %)
Trusler om vold (ansigt til ansigt)	16 (1 %)	5 (0,4 %)
Fysisk vold, én eller flere former	49 (3,2 %)	21 (1,7 %)
Skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende	44 (2,9 %)	18 (1,5 %)
Sparket, slået med knyttet hånd eller med en genstand	8 (0,5 %)	4 (0,3 %)
Kastet ind mod møbler, vægge, ned ad trapper eller lign.	13 (0,8 %)	1 (0,1 %)
Kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben	6 (0,4 %)	2 (0,2 %)
Seksuel vold	41 (2,7 %)	15 (1,2 %)
Krænket seksuelt eller forsøg på sex mod sin vilje	26 (1,7 %)	7 (0,6 %)
Tvungen sex	18 (1,2 %)	9 (0,7 %)
Delt intime billeder imod sin vilje (f.eks. via MMS eller internettet)	9 (0,6 %)	3 (0,2 %)
Udsat for én eller flere former for vold	6,5 %	3,7 %

Kuva 3: Tanskan tilastoja lähisuuhdeväkivallasta. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017)

Käännökset taulukon sarakkeista:

- Psykisk vold, én eller flere former – psyykinen väkivalta, yksi tai useampi muoto
- Generet, mobbet, trusler via brev, SMS eller på internettet – ärsyttäminen, kiusaaminen, uhkailu kirjeitse, tekstiviestillä tai internetissä
- Trusler om vold (ansigt til ansigt) – väkivallalla uhkailu (kasvotusten)
- Fysisk vold, én eller flere former – fyysinen väkivalta, yksi tai useampi muoto
- Skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende – töniminen, repiminen, ravisteleminen, avokämnenellä tai vastaavalla läpsäisy
- Sparket, slået med knyttet hånd eller med en genstand – potkiminen, lyöminen nyrkillä tai jollain esineellä
- Kastet ind mod møbler, vægge, ned ad trapper eller lign – heittäminen portaita alas tai huonekaluja, seiniä tai vastaavia päin
- Kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben – kuristamisen yritys, hyökkäys veitsellä tai ampuma-aseella
- Seksuel vold – seksuaalinen väkivalta
- Krænket seksuelt eller forsøg på sex mod sin vilje – seksuaalinen loukkaaminen tai seksin yrittäminen vastoin toisen tahtoa
- Tvungen sex – pakottaminen seksiin

- Delt intime billeder imod sin vilje (f.eks. via MMS eller internettet) – intiimien kuvien jakaminen vastoin toisen tahtoa (esimerkiksi tekstiviesteillä tai internetin kautta)
- Udsat for én eller flere former for vold – altistunut yhdelle tai useammalle väkivallan muodolle

Seurusteluväkivaltatutkimusten määrä Tanskassa antaa samanlaisia viitteitä kuin Suomessa ja Ruotsissa. Vuoden 2017 seurusteluväkivaltahankkeen loppuraportin mukaan Tanskassa on tehty vain kaksi pääasiallista tutkimusta koskien erityisesti nuorten välisissä lähisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 38.)

10.6 Nuorille rikoksen uhreille suunnatut palvelut ja tukijärjestöt Tanskassa

Vaikka parisuhdeväkivallalle altistuviin nuoriin on kiinnitettävä erityistä huomiota, monet väkivallan aiheuttamat ongelmat ovat usein samoja kuin väkivaltaisessa parisuhteessa olevilla aikuisilla. Monet Tanskan ehkäisevistä toimista kohdistuvat siksi usein väkivallan aiheuttamiin ongelmiin, pikemminkin kuin vain tiettyyn ikäryhmään. Esimerkkinä voidaan mainita Lapsi-, opetus- ja tasaarvoministeriön puhelinpalvelu, johon voi ottaa yhteyttä jokainen väkivaltaisessa suhteessa oleva tai sitä epäilevä. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 42.)

Tanskassa on kuitenkin erilaisia palveluita, jotka ovat kohdistettu erityisesti lähisuhdeväkivaltaa kokeville nuorille. Nämä palvelut ja niiden tavoitteet voidaan jakaa karkeasti kolmeen ryhmään:

1. lisätä tietoa ongelmasta, jotta nuoret voivat paremmin tunnistaa ja käsitellä väkivaltaisia suhteita
2. neuvontapalvelut, yleensä puhelin- tai chat-palvelun muodossa
3. toimet, joilla pyritään vahvistamaan nuorten kykyjä käsitellä vaikeita tunteita kuten kauteutta.

10.7 CAVA

CAVA-projekti (lyhenne tulee sanoista Changing Attitudes to Dating Violence in Adolescents) oli Ruotsissa suoritettava hanke, johon osallistuivat myös lisäksi Iso-Britannia, Belgia ja Saksa. Ruotsinkielisestä osasta vastasi Högskolan Väst, joka on Lounais-Ruotissa sijaitseva yliopistollinen korkeakoulu. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 8.)

Hankkeen tavoitteena oli kehittää lukioikäisille (15–18-vuotiaille) suunnattu digitaalinen, seurusteluväkivalta-aiheinen tietopeli. Peli oli tarkoitettu ensisijaisesti kouluympäristössä käytettäväksi. Hanketta arvioitiin kvalitatiivisilla haastatteluilla opiskelijoiden kanssa sekä pienimuotoisella RCT-tutkimuksella. Haastatteluiden perusteella voitiin todeta, että opiskelijat kokivat digitaalisen pelin motivoivana ja hyvänä pohjana jatkokeskustelulle. Opiskelijoiden mielestä se oli keino, jolla saadaan

madallettua muun muassa opettajien kynnystä puhua herkästä aiheesta. Koska peliä käytetään kaikkien kyseiseen ikäryhmään kuuluvien kanssa kouluissa, on todennäköistä, että väkivaltaa kokeneet ja sitä käyttäneet osallistuvat myös itse. RCT-tutkimuksen kontrolliryhmän tietoisuus lisääntyi, mikä viittasi siihen, että opiskelijat alkavat oppia lisää parisuhdeväkivallasta vain kiinnittämällä huomiota aiheeseen. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 8.)

10.8 Frihet från våld och En kommun fri från våld

Frihet från våld och En kommun fri från våld -hanke (käännettynä ”vapaus väkivallasta ja väkivalta-vapaa kunta) kehitti ja pilotoi työtapa, jolla koko kunta osallistuu systemaattisesti ja koordinoitusti työskentelemään lasten ja nuorten väkivallan ehkäisemiseksi. Hankkeessa kehitettiin ja toteutettiin vaikutusarviointin ehkäisyohjelmaa Mentors in violence prevention (MVP). Ohjelman tavoitteena on lisätä tietoisuutta ja tietämystä väkivallasta, haastaa hyväksytyjä normeja sukupuolista, ihmissuhteista ja väkivallasta, lisätä aiheen ympärillä tapahtuvan keskustelun avoimuutta sekä innostaa johtajuutta ja sivullisten väliintuloa. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 10.)

MVP-ohjelmaa on arvioitu useaan otteeseen, lähinnä Yhdysvalloissa. Tulosten perusteella on voitu todeta monia positiivisia vaikutuksia, että:

- ohjelma tuottaa merkittäviä muutoksia nuorten asenteisiin ja odotuksiin
- MVP-ohjelman suorittaneet opiskelijat tunnistavat todennäköisemmin erilaisia väkivallan muotoja ja ryhtyvät todennäköisemmin toimiin puuttuakseen asiaan verrattuna opiskelijoihin, jotka eivät osallistu ohjelmaan
- opiskelijoilla on vähemmän seksistisiä asenteita ohjelman suorittamisen jälkeen
- opiskelijoilla on lisääntynyt tunne siitä, että voivat toimia ehkäistäkseen sukupuoleen liittyvää väkivaltaa ohjelman suorittamisen jälkeen
- opiskelijat levittävät vähemmän seksistisiä asenteita ikätovereilleen.

Tuloksista oli myös huomattavissa sellainen seikka, että ohjelman vaikutukset olivat suurempia niillä, jotka itse kouluttivat muita, kuin niillä, jotka vain osallistuivat ohjelmaan. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 10.)

10.9 Bryd Tavsheden

Bryd Tavsheden -hankkeen (käännettynä ”rikkoo hiljaisuus”) tavoitteena oli, että nuoret saisivat apua ja neuvoja puhelinpalvelun, chat-toiminnon tai henkilökohtaisen neuvonnan kautta. Hankkeen kohderyhmä oli 13–19-vuotiaat nuoret. Hankkeen nimissä järjestettiin muun muassa laaja kirjo erilaisia aktiviteetteja, konkreettisia projekteja ja teemapäiviä. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 43.)

Edellä mainittua hanketta ei kuitenkaan ollut arvioitu ilmeisesti millään tavalla, joten sen onnistumista tai vaikutuksia on vaikea arvioida. Tutkijoiden mielestä kaikki palvelut, joissa voi ottaa yhteyttä anonymisti eli nimettömänä, ovat hyviä keinoja saada lapsia ja nuoria ilmoittamaan heihin kohdistuneesta väkivallasta. Nuoret ovat nykyään muutenkin kansaa, joka viestittelee puhelimitään kavereilleen ja tuttavilleen jatkuvasti. Tästä syystä on jokseenkin luonnollista, että heille helppo tapa ilmoittaa mahdollisesti kiusalliseksi tai häpeälliseksi koetusta asiasta voisi olla nimenomaan ”viestittelemällä”. Mikäpä olisikaan parempi tapa tähän, kuin chat-palvelu, jossa voi viestiä nimettömänä.

10.10 For vild med dig

For vild med dig (käännettynä ”liian hulluna sinuun”) on Tanskan rikostentorjuntaneuvoston hanke, jonka tavoitteena oli tuottaa verkkosivusto, joka sisältää tarinoita muilta nuorilta, jotka ovat kokeneet väkivaltaa parisuhteessaan. Tarkoituksena oli, että tarinoissa nuoret toisivat esille niin sanottuja varoitusmerkkejä. Näin muut tarinoiden lukijat pystyisivät helpommin tunnistamaan, jos he joutuvat tai ovat jo joutuneet lähisuhdeväkivallan uhriksi. Sivustolle oli tavoitteena kerätä myös aiheeseen liittyvää opetusmateriaalia ammattilaisille. Materiaaleja voisi käyttää teeman käsittelemiseen esimerkiksi kouluissa. Lisäksi sivustolle oli määrää kerätä muiden organisaatioiden yhteystietoja, joista voisi hakea konkreettista apua ja neuvoja. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 44.)

Seurusteluväkivaltahankkeen loppuraportissa ei ole hankkeen lopputuloksia tai arviointia. Siihen on kuitenkin kirjoitettu kyseisen hankkeen alle verkkosivun osoite (www.forvildmeddig.dk). Sivustolta löytyy tietoa lähisuhdeväkivallasta sekä opetusmateriaaleja aiheesta. Sivuston alalaidasta löytyy myös erään tietokonsultin yhteystiedot. Tämä vaikuttaa siltä, että hanke on ollut kannattava ja lopputulos hyvä.

10.11 Seurusteluväkivaltatilastoja ja uhrien tukipalvelut Suomessa

Suomessa on tehty vähän tutkimuksia, jotka selkeästi kartoittaisivat seurusteluväkivaltaa. Erilaisissa nuorille suunnatuissa kyselyissä kuitenkin on esitetty kysymyksiä, kuinka yleistä seurusteluväkivaltaa on. Tällaisia tutkimuksia on muun muassa kouluterveyskysely peruskoulun kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisille ja sekä lukioden että ammattikoulujen ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoille sekä yhdeksäsluokkalaisille suunnatut lapsiuhritutkimus ja nuorisorikollisuutta koskeva tutkimus. Vuodesta 2017 lähtien kouluterveyskyselyyn osallistuvat myös 4.- ja 5.-luokkien oppilaat sekä heidän huoltajansa. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 22.)

Seurusteluväkivaltaa aiheena käsitellään nuorille suunnatuissa tutkimuksissa ja väkivallan vähentämishjelmissä, usein joko seksuaalisen väkivallan ja häirinnän yhteydessä tai lähisuhde-, perheväkivallan tai naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyn yhteydessä, mutta sitä harvoin käsitellään täysin erillisenä kokonaisuutena. Suomessa ei ole käytössä selkeästi tutkimustietoihin perustuvaa ohjelmaa seurusteluväkivallan ehkäisemiseksi. Esimerkiksi Yhdysvalloissa on käytössä Safe Dates ohjelma, jonka kohderyhmä on 13–17-vuotiaat nuoret. Ohjelman tavoitteena on ennalta estää tai katkaista väkivalta nuorten seurustelusuhhteissa. Haastetta lisää se, että suomalainen ja amerikkalainen seurustelukulttuuri eroavat toisistaan ja siksi kumppanin käsitettä on vaikea määritellä. (Kærestevold Finland, Sverige og Danmark 2017, 22.)

Tuorein nuorisoriikollisuuskysely Suomessa on vuodelta 2020. Nuorisoriikollisuuskyselyä on tuotettu vuodesta 1995 lähtien ja nykyisin se suoritetaan neljän vuoden välein. Markus Kaakinen ja Matti Näsi ovat kirjoittaneet raportin *Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020*, jossa esitellään vuoden 2020 tutkimuksen tuloksia ja tarkastellaan nuorten rikoskäyttäytymisen muutoksia vuodesta 1995 lähtien. (Kaakinen & Näsi 2021, SIVU.)

Vuoden 2020 nuorisoriikollisuuskyselyyn vastasi 5 674 yhdeksännen luokan oppilasta 74 koulusta eri puolilta Suomea. Raportissa on pohdittu COVID-19-pandemian ja siihen liittyvien rajoitustoimien mahdollista vaikutusta. Ne liittyvät lähinnä siihen, että kaikista kyselyyn vastanneista 774 (13,6 %) vastasi kyselyyn etäopetuksen aikana kotoaan. (Kaakinen & Näsi 2021, 4.)

Kyselyyn vastanneista 26 prosenttia oli kokenut fyysistä väkivaltaa elämänsä aikana ja 10 prosenttia viimeisen 12 kuukauden aikana (13 % pojista ja 6 % tytöistä). Väkivallan tekijä oli ollut poika 95 prosentissa poikiin kohdistuneista ja 63 prosentissa tyttöihin kohdistuneista tapauksista. Kyselyssä ei juurikaan oteta kantaa seurusteluväkivaltaan. Kaakisen ja Näsin raportissa mainitaan seurustelukumppanit osiossa, jossa puhutaan siitä, kuka väkivaltaa kohdistaa nuoriin. Kyselyn tulosten perusteella väkivallan tekijä oli seurustelukumppani vain 2 prosentissa tapauksista. (Kaakinen & Näsi 2021, 18–19.)

14 prosenttia vastanneista oli kokenut elämänsä aikana seksuaalista häirintää tai väkivaltaa toisen nuoren taholta. Vastaava luku aikuisen taholta koetusta seksuaalisesta häirinnästä tai väkivallasta oli 7 prosenttia. Edellisen 12 kuukauden aikana 9 prosenttia vastanneista oli kokenut seksuaalista häirintää tai väkivaltaa toisen nuoren taholta. Seksuaalista häirintää tai väkivaltaa joskus elämänsä aikana kokeneille nuorille esitettiin lisäksi tarkentavia kysymyksiä pahimmaksi koetusta tapauksesta. Toisen nuoren tekemät teot olivat sisältäneet yleisimmin seksuaalissävytteistä kommentointia (42 %) ja koskettelua (42 %), seksuaalisia viestejä (34 %), suostuttelua koskettelemaan teon tekijää (13 %) ja suostuttelua suuseksiin tai yhdyntään (12 %). Tekijä oli henkilö, jonka nuori tunsi ennestään, muttei pitänyt tätä ystävänä 31 prosentissa tapauksista. Nuoren ystävä oli tekijänä 18

prosentissa ja nuorelle tuntematon henkilö 17 prosentissa tapauksista. 13 prosenttia toisen nuoren tekemistä ja 8 prosenttia aikuisen tekemistä, pahimmiksi koetuista teoista sisälsi fyysistä väkivaltaa. (Kaakinen & Näsi 2021, 16–17.)

Nuorille rikoksen uhreille suunnattuna palveluja ovat muun muassa Rikosuhripäivystys (RIKU) ja Nuortennetti. Rikosuhripäivystyksen verkkosivuilta löytyy Lapsi ja nuori rikoksen uhrina -osio, josta löytyy monipuolisesti muun muassa esimerkkejä erilaisista rikoksista, tietoa avun hakemisesta, tietopaketteja huoltajille ja ammattilaisille sekä RIKU:n sivuilla toimiva chat-palvelu, jossa nuori voi keskustella aikuisen kanssa nimettömänä, jos esimerkiksi epäilee, että on joutunut rikoksen uhriksi tai jos kokee tarvitsevänsä apua johonkin mielestä askarruttavaan asiaan. (Rikosuhripäivystys)

Nuortennetti on Mannerheimin lastensuojeluliiton alla toimiva verkkosivusto, josta löytyy tietoa nuorille muun muassa seksuaalisuudesta, ihmissuhteista ja rikoksista. Sivustolla on käytössä myös oma chat-palvelu. Nuortennetissä lapsia ja nuoria kehoitetaan soittamaan Lasten ja nuorten puheliemeen, jos haluaa puhua mistä tahansa asiasta luottamuksellisesti. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2024.)

11 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyölle on asetettu suuret vaatimukset tekstinä. Kirjoittajan tai kirjoittajien on saatava lukija vakuuttamaan siitä, että työ on tehty asianmukaisesti. Tutkimuksen on myös täytettävä tieteen vaatimukset. Opinnäytetyön teksti on oltava uskottavaa, luotettavaa ja asianmukaisesti tuotettua. (Kniivilä ym. 2017, 19.) Opinnäytetyöprosessin olennaisia vaiheita ovat tiedonhaku, suunnitelmallinen kirjoitustyö, työstä keskusteleminen muiden kanssa, palaute ja sen hyödyntäminen sekä kerätyn tiedon analysoiminen ja jatkojalostaminen. (Haikansalo & Korander, 2023, 10–11)

11.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö voidaan toteuttaa toiminnallisena, tutkimuksellisena tai portfoliona.

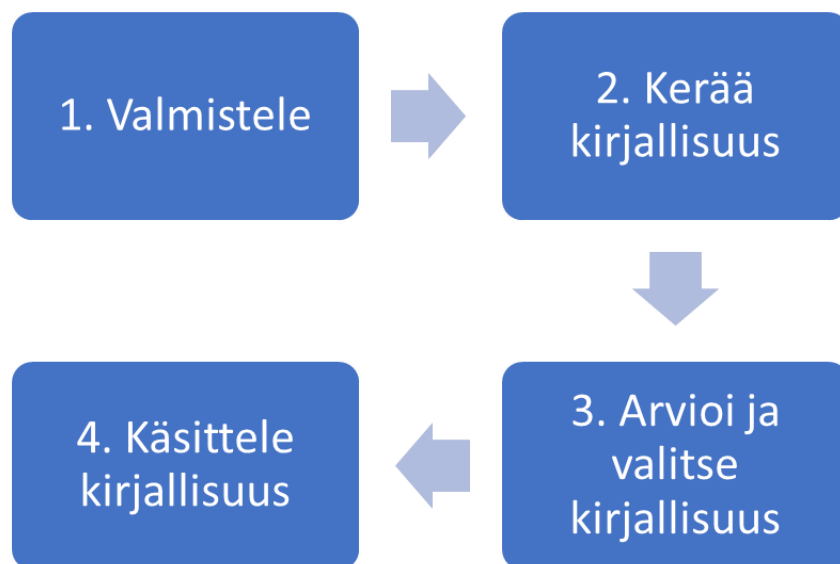
Tutkimuksellisessa opinnäytetyössä kartoitetaan jotain tiettyä ongelmaa tai ongelma-aluetta tai selvitetään tietyn ilmiön tilaa, ja siinä tulee käyttää aina kirjallisia lähteitä. Tutkimusaineisto voi koostua jo valmiiksi kerätystä aineistoista tai itse kerätystä kysely- tai haastattelumateriaalista.

Tutkimuksellinen opinnäytetyö voi olla myös kirjallisuuskatsaus. (Haikansalo & Korander 2023.)

Kirjallisuuskatsaus on menetelmä, jolla kootaan yhteen jo olemassa olevaa tietoa jostakin tietystä ongelmasta tai aiheesta. Tieto voi olla lähtöisin esimerkiksi kirjoista tai tieteellisistä artikkeleista.

Kirjallisuuden tutkiminen varmistaa tutkimukseen vahvan tieteellisen pohjan. Kirjallisuuskatsauksen

ideana ei ole vain listata jo olemassa olevaa tietoa, vaan tiedon etsinnässä ja pohdinnassa tulee olla kriittinen, ja löytää näin se oleellisiin informaatio. Opastetun tiekartan vaiheiden avulla kirjallisuuskatsauksen tekeminen on helpompaa. Tiekartta on havainnollistettu kuviossa 1. (Scribbr 2017.)

Kuvio 1. Kirjallisuuden tiekartta. (Salminen 2023, mukaillen Saastamoinen)

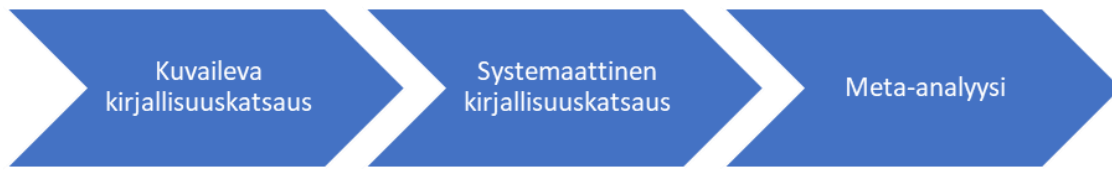
Kirjallisuuskatsauksen tehtävänä on kehittää, rakentaa ja arvioida teoriaa sekä tunnistaa ongelmia. Kirjallisuuskatsauksen keskeisin ajatus on tehdä tutkimusta tutkimuksesta. Kun informaatiota käsitellään ja kootaan yhteen, tehdyt toimenpiteet luovat pohjan uusille tutkimustuloksille. Kirjallisuuskatsausta tehdessä on hyvä pitää mielessä, minkälaiseen tutkimukseen kirjallisuuskatsaus on tulossa, kenelle se on tarkoitettu, millaisia aineistoja on tarkoitus käyttää ja millaisia tuloksia kirjallisuuskatsauksella tavoitellaan. (Salminen 2023, 3–5, 33.)

Kirjallisuuskatsauksen tyypit voidaan eritellä kolmeen perustyyppiin kuvion 2 mukaisesti. Näitä ovat kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus sekä meta-analyysi.

Systemaattiselle kirjallisuuskatsaukselle on tyypillistä, että siinä nostetaan esiin tärkeitä tutkimuksia tieteellisten tulosten kannalta. Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa tutkija tai tutkijat käyvät läpi suuren määrän erilaista materiaalia saaden tutkimukset asettumaan tiettyyn kontekstiin. Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa pidetään tärkeänä ja hyvänä asiana sen vaatimuksia tieteellisyydestä ja täsmällisyydestä, jotka helpottavat saamaan aikaan merkittäviä tuloksia. Salmisen mukaan systemaattinen kirjallisuuskatsaus on hyvä tapa tuoda julki tutkimustuloksia tiivistetyssä muodossa sekä arvioida tulosten johdonmukaisuutta. Yksi merkittävä sääntö systemaattiselle kirjallisuuskatsaukselle on näyttöön perustuva päätöksenteko. Näyttöön perustuvalla päätöksenteolla tarkoitetaan tässä parhaan mahdollisen toimintatavan etsimistä.

(Salminen 2023, 7, 15–20.)

Kuvio 2. Kirjallisuuskatsauksen tyypit. (Salminen 2023, mukailen Saastamoinen)

Tämän opinnäytetyön menetelmäksi valikoitui tutkimuksellinen opinnäyte, sillä tarkoituksena ei ollut tehdä erillistä produktia, vaan tarkastella nuorten saamaa seksuaalikasvatusta ja sitä, olisiko poliisille roolia nuorten seksuaalikasvatuksessa nuorten välisten seksuaalirikosten ennalta ehkäisemiseksi sekä millaista seksuaalikasvatusta nuoret saavat Suomessa. Opinnäytetyö on toteutettu systemaattisena kirjallisuuskatsauksena.

11.2 Prosessin kuvaus

Opinnäytetyön aihe piti ilmoittaa 29.9.2023 mennessä. Tuossa vaiheessa meillä oli ajatus aiheesta lähinnä isossa kuvassa. Opinnäytetyösuunnitelma piti olla valmis ja ohjaaville opettajille lähetettynä 26.10.2023 mennessä. Varsinainen työme opinnäytetyön parissa alkoi vasta tuolloin. Meidän tuli miettiä tarkempi rajaus ja näkökulma opinnäytetyöllemme. Etenkin tutkimuskysymyksen miettiminen oli erityisen hankalaa. Aihe oli mielestämme tärkeä ja paljon esillä ollut, joten koimme tärkeäksi rajata aiheen niin, että tärkeä sisältö tulisi esille.

Ensimmäisessä opinnäytetyöseminaarissa kukin esitteli opinnäytetyönsä aiheen ja viitekehysten. Seminaarissa saimme vinkkejä ja neuvoja esimerkiksi aiheen rajaamiseksi, koska tuolloin kävi ilmi, että aihe on melko laaja. Toisen opinnäytetyöseminaarin aikaan opinnäytetyön piti olla jo hyvässä vaiheessa. Toisessa seminaarissa oli tarkoitus myös opponoida toisen opiskelijan opinnäytetyö. Mielestämme olimme tässä vaiheessa jo hyvin saaneet tuotettua opinnäytetyöhön materiaaleja.

Aineiston kerääminen työtä varten oli alkuun hankalaa, koska suomenkielistä tutkimusta aiheeseen liittyen näytti olevan vähän saatavilla. Etsimme tietoa sekä suomenkielisistä että vieraskielisistä lähteistä. Käytimme kirjaston tietokantoja ja kirjallisia lähteitä, mutta suurin osa lähteistä oli internetistä. Työtä helpotti, että sähköisesti löytyi paljon materiaalia.

Prosessin alussa kävimme Poliisiammattikorkeakoulun kirjastossa, jossa meitä palveli ammattitaitoinen henkilökunta. Meidät ohjattiin tietävästi aiheesta kertovan kirjallisuuden äärelle.

Työstimme koululla vieraillessamme myös ajatusta tutkimuskysymyksestä ja työn luonteesta. Molemmat olivat yhtä innoissaan alkavasta prosessista. Suunnittelimme yhdessä työllemme rakenteen, aikataulun ja työnjaon. Pidimme säännöllisin väliajoin pohdintapalavereita Teamspalvelun välityksellä. Alussa palavereiden teema oli se, että saisimme ratkaistua ongelman tutkimuskysymyksestä. Kun tuo vihdoinkin selveni, aloimme itsenäisesti etsiä aiheeseen liittyvää materiaalia eri tietolähteistä.

11.3 Aineiston keruu

Merkittävimpinä hakusanoina tässä opinnäytetyössä käytettiin seuraavia; nuorten väliset seksuaalirikokset, seurusteluväkivalta, seksuaalikasvatus, seksuaalikasvatus koulussa ja kouluterveyskeskus. Tietoa haettiin englanniksi hakusanoilla adolescent violence, dating violence ja sexual violence.

Ensimmäiset haut opinnäytetyöhön liittyen oli ”opetussuunnitelma peruskoulu”. Tällä haulla halusimme saada selville, millainen koulujen opetussuunnitelma on, ja miten seksuaalikasvatus on tuotu esille opetussuunnitelmassa. Haku tuotti useita tuloksia Opetushallituksen sivuilta. Otimme työhömmme Opetushallituksen sivuilta perustietoa opetussuunnitelmasta. Tarkensimme hakua ”seksuaalikasvatus opetussuunnitelma”, jotta saisimme selville, miten seksuaalikasvatusta on käsitelty opetussuunnitelmassa. Nämä hakutulokset kävimme kuitenkin vasta työn loppu puolella.

Alussa haimme tietoa nimikkeillä ”nuorten väliset seksuaalirikokset”. Hauilla halusimme selvittää, mitä aiheesta on jo kirjoitettu. Kävi kuitenkin nopeasti ilmi, että nuorten välisistä seksuaalirikoksista oli vähän tietoa. Edellä mainituilla hauilla tuli kyllä osumia nuorten seksuaalirikoksista, mutta kyse oli yleensä sellaisista seksuaalirikoksista, joissa aikuinen oli tekijänä. Myös nuorten väkivaltarikokset olivat hyvin edustettuna edellä mainituilla hauilla.

”Nuorten seksuaalirikokset” haulla tuli tuloksia yleisesti nuoriin kohdistuvista seksuaalirikoksista, ja käytimmekin opinnäytetyössä teoriapohjana yleistä tietoa seksuaalirikoksista Suomessa. Nuorten seksuaalirikos –haut poikivat tuloksia myös nuorten seksuaalikasvatuksesta, joka oli hyvin keskeinen osa tätä opinnäytetyötä. Halusimme avata työssä, millaista seksuaalikasvatusta nuoret saavat Suomessa. Yhtenä pohdintana työssä oli myös, vaikuttaako seksuaalikasvatus tai sen puute nuorten tekemiin seksuaalirikoksiin. Valitsimme hakutuloksista Opetushallituksen linkin, jossa käsiteltiin seksuaalikasvatuksen kontekstia. Mielestämme Opetushallituksen lähteet olivat hyviä ja luotettavia lähteitä käytettäväksi.

Päätimme tehdä pienimuotoisen katsauksen myös Suomen ulkopuolelle. Hakusanalla ”seurusteluväkivalta Pohjoismaissa” löytyi nopeasti tietoa pohjoismaisista

rikostorjuntaorganisaatioista sekä niiden välisestä yhteistyöstä. Uusin Ruotsin, Tanskan ja Suomen rikostorjuntaorganisaatioiden välinen hanke koski nimenomaan nuorten välisissä seurustelu- ja suhteissa tapahtuvaa väkivaltaa, joten se sopi loistavasti työhömmemme. Saimme työhömmemme näkemystä myös ulkomailta, mutta koska hanke oli tehty Pohjoismaissa, se ei ollut liian ”kaukaa” ja siitä sai hyvin peilattua Ruotsin ja Tanskan toimintaa Suomen poliisiin.

Tarkoituksena oli etsiä tietoa aiheesta neutraalisti, ikään kuin puolesta ja vastaan. Vaikka molemmilla oli alusta asti ajatus, että poliisin olisi hyvä ottaa osaa nuorten seksuaalikasvatukseen nuorten välisen seksuaalirikosten ennalta ehkäisemiseksi, tuli kuitenkin pitää oma ajatus neutraalina ja etsiä tietoa monipuolisesti tutkimus edellä. Oma näkemys ja mielipide eivät saa vaikuttaa tutkimukseen, ja se voi jopa syödä tutkimuksen luotettavuutta. Tietoa hankittaessa tuli miettiä ja huolehtia siitä, että tieto on luotettavaa ja relevanttia opinnäytetyön tavoitteiden kannalta. Tiedon hankinnassa tuli myös noudattaa eettisiä periaatteita ja huolehtia muun muassa lähdemerkinnöistä ja viittauksista.

Aineiston keruu ja tiedonhaku oli työn aikaa vievin osuus. Tutkimuksia ja tietoa löytyi huonosti, etenkin suomeksi. Olisimme voineet etsiä kansainvälistä tietoa enemmän, mutta opinnäytetyössä oli päätarkoituksena tutkia aihetta Suomen mittakaavalla.

11.4 Ulkomaalaiset lähteet

Opinnäytetyön luotettavuutta lisää se, jos työssä on käytetty laajasti myös ulkomaalaisia ja vieraskielisiä lähteitä. Työssämme luomme katsausta myös Pohjoismaihin, mistä syystä vieraskielisten lähteiden käyttäminen on entistäkin oleellisempaa. Pohjoismaiden osalta käytimme työssämme Suomen, Ruotsin ja Tanskan välisen yhteistyöhankkeen loppuraporttia *Kærestevold Finland, Sverige og Danmark*. Raportti on kirjoitettu ruotsiksi ja tanskaksi. Tutkijoiden ruotsin kielen taito ei ollut täysin riittävä tämän raportin lukemiseksi ja ymmärtämiseksi, joten kääntämiseen on jouduttu käyttämään myös teknisiä apuvälineitä.

Vieraskielisten lähteiden käytössä ongelmana on se, että niiden käyttäminen voi monelle olla hyvinkin työlästä ja haasteellista. Se, että joutuu kääntämään suurimman osan koko lähteestä, että sitä voi edes ymmärtää, on todella aikaa vievää. Hyvän kielitaidon omaaville vieraskielisten lähteiden käyttö on sujuvampaa ja helpompaa. Meidän työhömmemme kului paljon aikaa yllä mainitun lähteen kääntämisen, ymmärtämisen ja tiedon käsittelemisen kanssa. Mielestämme kyseisen lähteen käyttäminen ja siitä kirjoittaminen toi kuitenkin tutkimuksellemme hyvää lisäarvoa ja siihen käytetty aika ja työmäärä oli vaivan arvoista.

Opinnäytetyöseminaareissa puheenaiheeksi nousi ruotsin- ja tanskankieliset taulukot. Työn ohjaajan mielestä ne olisi voinut tehdä kokonaan itse suoraan suomeksi käännettynä. Tulimme kuitenkin siihen lopputulokseen, että on parempi sisällyttää työhön alkuperäiset taulukot, joissa data on.

Vaarana oli se, että jos taulukoita lähtee kääntämään suomen kielelle, voisi jokin olennainen osa tiedosta tai jonkin sanan merkitys muuttua. Pitämällä työssä alkuperäiset taulukot alkuperäisellä kielellään, varmistimme sen, ettei taulukoiden tieto vääristy. Taulukoiden olennaisten käsitteiden ja termien kääntämien suomeksi on kuitenkin hyvin oleellista, koska työ on muuten kirjoitettu suomen kielellä. Taulukoista ei välttämättä saisi minkäänlaista tietoa irti, jos lukija ei osaa kyseistä kieltä.

11.5 Työnjako

Päätimme tehdä opinnäytetyön parityönä, koska aihe kiinnosti molempia. Olimme molemmat työharjoittelussa Sisä-Suomen poliisilaitoksella Tampereen pääpoliisiasemalla väkivaltarikostutkintaryhmässä, ja vieläpä samassa työhuoneessa, joten opinnäytetyöprosessista oli helppo keskustella ja sopia erinäisistä asioista siihen liittyen. Näkemykset työn aikataulutuksesta ja toteuttamisesta olivat myös hyvin samankaltaiset.

Haasteita työhön toi se, että työvuorot eivät sattuneet aina samoille päiville ja ylipäätään opinnäytetyön suunnittelu ja tekeminen töiden lomassa oli haastavaa. Aika opinnäytetyön tekemiselle piti löytää vapaa-ajalta, yleensä tämä oli työpäivien jälkeen, kun muut päivän askareet oli hoidettu. Tämä tarkoitti välillä sitä, että opinnäytetyötä piti tehdä myöhällä illalla tai jopa yöllä.

Työnjaon tarkoituksena oli hyödyntää molempien vahvuuksia ja asiantuntemusta ja saada opinnäytetyö tehtyä suunnitellussa aikataulussa. Näin opinnäytetyön tekeminen oli myös tehokasta, koska emme molemmat etsineet tietoa samasta asiasta. Työnjaon avulla jaoin vastuuta opinnäytetyöstä tasaisesti, ja molemmilla oli mahdollisuus oppia aiheesta. Kun opinnäytetyö eteni ja saimme teoriapohjaa kasaan paremmin, aloimme taas miettiä tarkemmin, mitä haluamme nostaa työssä esille ja yhdistimme tutkimustuloksemme. Työnjako meni myös kyselyn suhteen hyvin tasaisesti; mietimme yhdessä kyselyn nuorille seksuaalikasvatuksesta, ja mitä haluaisimme kyselyllä selvittää. Työnjakoon kuului myös toisen tukeminen ja tsemppaaminen silloin, kun toisesta tuntui, ettei työ edisty.

11.6 Eri näkökulmat

Opinnäytetyöhön olisi hyvä saada mahdollisimman laajalti erilaisia näkökulmia. Tämä tietysti lähtee jo ihan aiheen valitsemisesta. Aiheen rajaus on hyvä tehdä niin, että saa monipuolisesti tietoa ja erilaisia näkökulmia omaan tutkimukseensa. Aiheen luonne määrittelee jo paljon, millaisia tulokulmia voi omaan työhönsä lähteä hakemaan. Opinnäytetyöprosessin alussa onkin hyvä ajatella mahdollisimman monipuolisesti ja niin sanotusti boksen ulkopuolelta. Meidän työssämme tuo onnistui hyvin, kun lähdimme kahdestaan brainstormaamaan kaikenlaisia ajatuksia työhön ja aiheeseen liittyen. Brainstormaus tulee englanninkielisestä sanasta "brainstorming", joka tarkoittaa ajatusten ja ideoiden heittäilyä ilmoille ja näiden jakamista. Teimme useita ajatuskarttoja, joihin kirjasimme

ylös aiheeseen liittyviä teemoja ja avainsanoja. Siellä saattoi olla myös sellaisia termejä, jotka eivät niin suoraan, tai edes useamman välikäden kautta liittyneet aiheeseemme. Ajatuskartoissa alkoi lopulta pyöriä useaan kertaan samoja termejä, joita sitten valitsimme pääteemoiksi. Niitä olivat muun muassa kysely nuorille, nuorten väliset seurustelusuhteet, seksuaaliväkivalta ja peruskoulun opetussuunnitelma.

Meidän työhömmä saimme hyvin erilaisia ajatuksia, ideoita ja näkökulmia myös siitä, että olemme eri ikäisiä ja erilaisissa elämäntilanteissa. Toinen tutkijoista on 35-vuotias entinen terveydenhoitaja ja kahden lapsen äiti. Hänen näkemyksensä aiheeseen on myös henkilökohtaisesti ajankohtainen. Myös terveydenhoitajuus näkyi kiinnostuksena aiheeseen. Toinen tutkija on 24-vuotias mies, jolla ei ole muuta kokemusta koulujen seksuaalikasvatuksesta, kuin mitä on itse päässyt todistamaan omana kouluaikanaan. Se, että aihe ei ollut niin tuttu, auttoi tarkastelemaan sitä objektiivisesti ja kriittisesti, kun taas kokemustieto terveysalalta ja vanhemmuudesta tuo erilaista aspektia työn tekemiseen. Lisäksi elämäkokemus auttaa mielestämme monessa asiassa, myös opinnäytetyön kirjoittamisessa.

11.7 Kysely nuorille seksuaalikasvatuksesta

Halusimme saada opinnäytetyöhömmä myös nuorten ajatuksia ja kokemuksia kuuluviin, joten halusimme toteuttaa kyselyn yläkoulun 8.- ja 9.-luokkalaisille, lukiolaisille ja ammattikoululaisille. Tarkoituksenamme oli saada kuulla, miten nuoret itse ovat kokeneet saaneensa seksuaalikasvatusta, olivatko he siihen tyytyväisiä ja toivoisivatko nuoret poliisin taholta jotain seksuaalikasvatusta.

Mietimme, mistä kouluista kysyisimme lupaa kyselyn toteuttamiseen; Suomen alueella valikoima on melko suuri. Koska tarkoituksena ei ollut tehdä liian laajaa tutkimusta, päätimme kysyä kahdelta eri paikkakunnalta eri puolelta Suomea. Tarkoituksena oli saada kyselyyn vastauksia kahdesta yläkoulusta, kahdesta lukiosta ja kahdesta ammattikoulusta. Kyselyyn valikoituneet koulut olivat Tampereelta Tampereen yliopiston normaalikoulu, Tredun ammattiopisto sekä Tampereen yhteiskoulun lukio ja Joensuusta Rantakylän normaalikoulu, ammattikoulu Riveria sekä Joensuun yhteiskoulun lukio. Paikkakunnat valikoituivat sen perusteella, että asuimme kyseisillä paikkakunnilla, joten asioita olisi helpompi hoitaa. Tietyt koulut valitsimme sattumanvaraisesti. Ideana oli siis saada vastauksia nuorilta seksuaalikasvatukseen liittyen.

Lähestyimme kouluja lähettämällä koulujen rehtoreille sähköpostia, olisiko mahdollista toteuttaa kysely nuorille. Laitoimme samanlaisen viestin joka koululle. Valitettavasti vain yhden koulun rehtori vastasi viestiimme. Päätimme jättää kyselyn pois, koska aikataulu tuli tässä vaiheessa vastaan.

Kyselyiden poisjääminen oli harmillinen takaisku, sillä olisimme halunneet saada myös nuorten äänen kuuluviin ja kyselyistä olisi saanut hyvää dataa tutkimukseemme, vaikkakin otanta olisi ollut melko pieni. Olimme myös suunnitelleet kyselyn jo valmiiksi, joten sekin harmitti, sillä kyselyn tekemiseen oli käytetty aikaa.

Kysely oli tarkoitettu 8.- ja 9.-luokkalaisille, lukiolaisille sekä ammattikoululaisille. Tarkoituksena oli, että olisimme lähettänyt kyselyn koulujen yhdyshenkilön kautta opettajille, jotka olisivat sitten voineet järjestää kyselyyn vastaamisen jollakin oppitunnilla, esimerkiksi oppitunnin alussa. Tarkoitus oli, että opettajat olisivat sitten tulostaneet kyselyn paperille ja jakaneet sitten oppilaille vastattaviksi. Päädyimme paperiseen kyselyyn siksi, että paperiseen kyselyyn nuoret vastaisivat todennäköisesti paremmin, kuin esimerkiksi Wilma -sovelluksen kautta lähetettävään sähköiseen kyselyyn. Ajattelimme myös, että opettajia olisi voinut ohjeistaa, miten nuoria olisi voinut suostutella vastaamaan kyselyyn, koska kyselyyn vastaamisen tuli perustua vapaaehtoisuuteen. Toisaalta sähköisessä muodossa olevaan kyselyyn olisi ollut parempi vastata vapaa-ajalla ja rauhassa, etenkin, kun aihe saattaa olla monille arkaluontoinen. Sähköisessä muodossa oleva kysely olisi ollut myös helpompi käsitellä, ja kyselyn avulla kerätyn datan olisi saanut tallennettua automaattisesti helposti tarkasteltavaan ja käsiteltävään muotoon. Uskomme kuitenkin, että nuoret olisivat ennemmin jättäneet vastaamatta kyselyyn, jos se olisi jäänyt vapaa-ajalla suoritettavaksi.

Kyselyn ensimmäiset kaksi kysymystä olivat ikää ja sukupuolta koskevia. Ikähaarukkana kyselyssä olivat 12–14 vuotta, 15–17 vuotta ja 18–20 vuotta. Seuraavaksi kyselyssä kysyttiin, onko nuori saanut seksuaalikasvatusta koulussa tai muissa oppilaitoksissa, ja jos oli, niin minkä ikäisenä nuori on saanut seksuaalikasvatusta ensimmäisen kerran. Seuraavaksi kyselyssä haluttiin selvittää, onko nuori ollut tyytyväinen saamaansa seksuaalikasvatukseen ja mitä aiheita nuori toivoisi seksuaalikasvatuksen käsittelevän. Näistä viimeinen oli avoin kysymys, johon nuori saisi vastata vapaasti. Kyselyssä haluttiin selvittää myös, onko nuori saanut seksuaalikasvatusta poliisin toimesta ja kuinka hyödyllisenä nuori on kokenut sen. Mahdollista poliisin tarjoamaa seksuaalikasvatusta pyydettiin kommentoimaan avoimella kysymyksellä sekä pyydettiin ehdotuksia, mitä aiheita poliisi voisi käsitellä seksuaalikasvatuksessa.

12 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli löytää mahdollisimman paljon ja laajasti tietoa aiheesta, mutta nuorten seksuaaliväkivaltaa koskevasta aiheesta oli tehty melko vähän tutkimuksia. Kuitenkin työhön on saatu tuotua hyvin näkökulmaa siihen, että aihe on hyvin ajankohtainen ja tärkeä, ja sitä olisi hyvä tutkia enemmän.

12.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tällä opinnäytetyöllä ei ole toimeksiantajaa, vaan opinnäytetyön aihe, tavoitteet ja tutkimuskysymykset ovat nousseet huomattavasta tarpeesta tutkia kyseistä aihetta. Opinnäytetyöllä ei myöskään ole mitään produktia, vaan tarkoituksena oli nostaa aihetta esille ja näyttää, että aihetta tulisi tutkia enemmän. Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat nuoret itse, mutta myös jokainen taho, joka toimii nuorten kanssa sekä nuorten seksuaalikasvatukseen vaikuttavat henkilöt; vanhemmat, päiväkotien ja koulujen henkilökunta, terveydenhuollon henkilökunta, nuorisotyöntekijät sekä poliisit. He kaikki ovat hyviä kohderyhmiä, sillä heillä on mahdollisuus ensinnäkin vaikuttaa siihen, miten nuoret kokevat tullessaan kohdatuksi sekä oikean tiedon antamiseen nuorille seksuaaliterveyteen liittyen.

Edellä kuvailtujen tutkimusten perusteella voidaan päätellä, että nuoret tarvitsevat oikeanlaista ja oikea-aikaista seksuaalikasvatusta ja vanhempien sekä aikuisten tukea, jotta nuorille kehittyisi normaali ja terve itseluottamus. Tämä normaali ja terve itseluottamus auttaa nuorta hahmottamaan, mikä on oikein ja mikä väärin. Tämä puolestaan auttaa nuorta hankalassa tilanteessa kertomaan oman näkemyksensä asiaan. Otetaan esimerkiksi intiimitilanne kahden nuoren välillä. Jos seksiä aiotaan harrastaa ensimmäistä kertaa, siihen ei luonnollisesti ole tullut vielä kokemusta tai rutiineja toimintatavoista. Jos nuori on terveellä itsetunnolla varustettu, hänellä on todennäköisemmin rohkeutta sanoa, jos hän kokee esimerkiksi, ettei ole vielä valmis seksiin. Tämän terveellä itsetunnolla varustetun nuoren ei tarvitse harrastaa seksiä vain miellyttääkseen toista, tai sen takia, että seksi vaan kuuluu parisuhteeseen. Myös toinen osapuoli, joka ehkä joutuisikin pettymään, että seksikokeilu jää tällä kertaa välistä, osaa reagoida oikealla tavalla asiaan, eikä painosta kumppaniaan seksiin tai lähde levittämään ilkeitä huhuja tai luottamuksella lähetettyjä alastonkuvia kumppanistaan. Tässä kohtaa hän ymmärtäisi ja osaisi odottaa oikeaa hetkeä, kun molemmat ovat valmiita seksiin.

Tutkimusten perusteella on käynyt selväksi, ettei poliisin antamaa tai koordinoimaa seksuaalikasvatusta ole nuorille tarjolla. Tämän pohjalla lienee pitkälti resurssikysymys. On hankalaa löytää perusteita ennalta ehkäisevälle työlle, jonka tuloksista on kiittäminen useampaa eri tahoja. Ja kun ennalta ehkäisevän työn tuloksia ei näe heti, vaan vuosien tai kymmenien vuosien päästä, on sen tärkeyttä hankala puolustaa. Edelleen näkisimme asian niin, että juuri seksuaalikasvatukseen osallistuminen ja nuoriin satsaaminen kannattaisi ja maksaisi vaivan pitkässä juoksussa. Tämä olisi juuri poliisin ennalta ehkäisevää työtä.

Tutkimusten perusteella on myös pääteltävissä, että nuorten väliset lähisuhteet jäävät vähemmälle huomiolle, kun tarkastellaan lähisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa. Nuorten välisissä lähisuhteissa tapahtuva väkivalta on kuitenkin parisuhdeväkivaltaa siinä missä vanhempienkin ihmisten parisuhteissa tapahtuva väkivalta on. On tärkeää tunnistaa ongelma jo varhaisessa vaiheessa, koska jos

henkilö kohdistaa väkivaltaa kumppaniinsa jo nuoruuden seurustelusuhteissa, on todennäköistä, että hän tulee kohdistamaan väkivaltaa myös muissa parisuhteissa myöhemmin elämässään.

Kenen vastuulla on seksuaalikasvatuksen ja oikean tiedon antaminen nuorille? Tähän kysymykseen emme saaneet suoranaisesti vastausta tutkimusta tehdessä. Asiantuntijoiden ja tutkimusten mukaan päävastuu on vanhemmilla ja huoltajilla. Tässä kohtaa nousee mieleen, että kuka varmistaa, että lapset ja nuoret saavat riittävän hyvää seksuaalikasvatusta.

Seksuaalisuudesta, saati seksistä puhuminen omalle lapselle koetaan edelleen hankalana ja se saattaa hävettää, joten asiasta keskusteleminen siirretään myöhemmäksi. Tämä myöhemmäksi siirtäminen saattaa kuitenkin kostautua.

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvista seksuaalirikoksista oli yleisesti löydettävissä paljon tietoa, mutta tässä opinnäytetyössä tarkoituksenamme oli etsiä tietoa juuri nuorten välisistä seksisuhteista ja seksuaalirikoksista. Näistä ei kuitenkaan löytynyt juuri tietoa, etenään suomenkielisistä lähteistä. Joitakin vieraskielisiä tutkimuksia oli, kuten esimerkiksi Pohjoismaiden seksuaalikasvatushanke.

Pohjimmaisena tarkoituksena tässä opinnäytetyössä oli selvittää nuorten tilannetta Suomessa.

Suomessa on järjestetty erilaisia hankkeita koskien lähisuhdeväkivaltaa. Niistä suurin osa on keskittynyt tarjoamaan tietoa nuorille seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta ja muutenkin seksuaaliin liittyvistä asioista. Muutamana esimerkkinä #Respect- ja Turvaverkko-hankkeet sekä Turvataitoja nuorille -käsikirja. Nämä ovat selvästi ennalta estävän näkökulman hankkeita ja niillä pyritään siihen, että nuori tietäisi omat rajansa seksuaalisuuden osalta. Toisten maiden hankkeissa näkyy osittain myös ennalta estävä näkökulma siitä, että nuorille kerrotaan seksuaalisuudesta ja siihen liittyvistä rajoista. Monesta Ruotsissa ja Tanskassa toteutetusta hankkeesta silti huokui se aspekti, että jotain pahaa on jo sattunut. Esimerkiksi kaikki puhelin- ja chat-palvelut sekä turvakodit ynnä muut palvelut ovat sellaisia, joihin nuori voi tukeutua, kun jotain ei toivottua on käynyt. Siinä mielessä voi olla tyytyväinen, että Suomen hankkeet ovat pohjautuneet jokseenkin enemmän ennalta estävään näkökulmaan.

Aihetta tulisi tutkia enemmän jatkossa, sillä aihe tuntuu edelleen olevan tabu sekä nuorten että vanhempien mielestä. Kuitenkin tutkimuksista käy ilmi, että nuoret kohtaavat seksuaalista väkivaltaa suhteissaan ja siitä voi olla kauaskantoisia ongelmia.

12.2 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön luotettavuutta lisää se, että käytetyt lähteet ovat tuoreita. Tuoreina lähteinä voidaan pitää sellaisia, jotka ovat alle 10 vuotta vanhoja. Viralliset lähteet, kuten yliopistojen, tutkimuslaitosten ja hallituksen teokset ja tutkimukset ovat yleensä luotettavia. On myös hyvä merkki, jos tutkimusta on käytetty ja siihen on viitattu useasti.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta julkaisi vuonna 2019 ohjeen *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa* (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019, sivu 7). Ohjeessa määritellään tutkimuksen eettiset periaatteet. Ne ohjaavat tutkijoita Suomessa kaikilla tieteenaloilla. Nämä periaatteet ovat seuraavanlaiset:

- Tutkija kunnioittaa tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta
- Perustuslain (1999/731) mukaisia perusoikeuksia ovat muun muassa oikeus elämään, henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä uskonnon- ja sananvapaus.

Kyseiset oikeudet kuuluvat jokaiselle ihmiselle.

- Tutkija kunnioittaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä sekä luonnon monimuotoisuutta
- Perustuslain 17 § mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.
- Tutkija toteuttaa tutkimuksensa siten, että tutkimuksesta ei aiheudu tutkittavina oleville ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja.

Työssämme olemme pyrkineet käyttämään lähteenä tutkimuksia, joissa on noudatettu eettisiä periaatteita sekä hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvän tieteellisen käytännön periaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto, ja siihen kuuluu esimerkiksi muiden töiden kunnioittaminen viittaamalla tekstin kirjoittajaan. Tekstin alkuperäisen kirjoittajan oikeuksia voidaan rikkoa plagioimalla tekstiä. Plagioinnilla tarkoitetaan tekstin jäljentämistä ilman lähdeviittauksia. Muuta vilppiä tieteellisessä toiminnassa on sepittäminen sekä vääristely. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.)

Vaikka internetlähteet eivät ole niin luotettavia, kuin kirjalähteet, olemme työssämme käyttäneet luotettavia internetlähteitä, kuten poliisin sivuston, valtion, Terveystieteiden- ja hyvinvoinnin laitoksen, Opetushallituksen ja esimerkiksi Valtioneuvoston lähteitä. Mielestämme nämä ovat yleisesti luotettavia lähteitä.

Tämän opinnäytetyön luotettavuutta lisää se, että aineistoa on käyty läpi kahden tutkijan toimesta ja tutkijat ovat keskustelleet materiaalien sisällöistä. Keskustelun päätteeksi on päätetty, mitä tutkimuksia ja materiaaleja hyödynnettiin tähän tutkimukseen. Kahden tutkijan vertaisarviointi auttaa tunnistamaan mahdolliset puutteet ja tämä parantaa mielestämme työn luotettavuutta. Tässäkin tapauksessa tutkijat edustavat eri taustoja, joten työhön on tuotu erilaisia näkökulmia ja lähestymistapoja, joten aihetta on voitu tarkastella monipuolisemmin.

12.3 Opinnäytetyöprosessin tarkastelu ja ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön aiheen rajaaminen oli hyvin hankala tehtävä. Mielestämme aihe oli kiinnostava ja ajankohtainen, ja mielestämme asiaa oli hyvä tutkia. Koko opinnäytetyöprosessista meni kauan aikaa sen miettimiseen, kuinka saisimme aiheen rajattua niin, että se ei olisi liian laaja, mutta olisi kuitenkin kattava. Halusimme saada selvitettyä asiaa ja tuoda tutkimustarvetta ihmisten tietoisuuteen.

Koska tutkimuslupia oli hankala saada, halusimme tehdä opinnäytetyön niin, ettei tutkimuslupaa tarvitsisi. Olisimme voineet haastatella aiheesta esimerkiksi poliisimiehiä tai ammattilaisia, jotka toimivat nuorten kanssa, mutta tähän olisi tarvinnut tutkimusluvan ja opinnäytetyön varsinaisen tekeminen olisi viivästynyt. Tästä syystä rajasimme haastattelut pois. Mietimme myös toiminnallisen opinnäytetyön tekemistä, esimerkiksi kouluvierailua, mutta omien rajallisten resurssien vuoksi päädyimme rajaamaan kouluvierailun pois. Kouluvierailu olisi myös kohdentunut vain yksittäiselle koululle, joten kohderyhmä esimerkiksi poliisin järjestämälle seksuaalikasvatukselle olisi jäänyt pieneksi. Tässä opinnäytetyössä päätarkoituksena oli nostaa esille nuorten välisissä suhteissa tapahtuvaa seksuaaliväkivaltaa ja nuorten saamaa seksuaalikasvatusta, ja sitä, onko näiden asioiden välillä jokin yhteys. Opinnäytetyön yhtenä tarkoituksena alussa oli tehdä nuorille kysely heidän saamastaan seksuaalikasvatuksesta, mutta koska kyselyt jäivät pois, opinnäytetyö toteutettiin kirjallisuuskatsauksena.

Opinnäytetyöprosessi alkoi aiheen valmistelulla ja tutkimme yleisesti, mitä aiheesta oli jo kirjoitettu ja mitä siitä oli tutkittu. Näin meidän oli tarkoitus saada kattavampi kuva aiheesta ja tämä myös helpottaisi aiheen rajaamista. Aihetta piti rajata, jotta opinnäytetyöstä ei tulisi liian laaja ja opinnäytetyössä olisi jokin selkeä punainen lanka. Kun aihetta oli tutkittu riittävästi, rajattu ja selvitetty tutkimuskysymykset, edessä oli aineiston keruu ja tiedon hankkiminen eri lähteistä. Etsimme tietoa kirjallisuudesta ja internetistä ja kävimme läpi kirjaston tietokantoja. Tietoa tuli myös arvioida ja käydä läpi kriittisesti.

Opinnäytetyötä tehdessä kokonaiskuva aiheesta ja juuri tutkimustarpeesta selkeni koko ajan enemmän. Aihe myös kiinnosti enemmän, kun aihetta tutki enemmän. Oli kiinnostavaa ja tärkeää

huomata, että aihetta oli tavallaan tutkittu, mutta ei sitten kuitenkaan. Nuoret tarvitsevat tasalaatua ja selkeää seksuaalikasvatusta tiedon lisäämiseksi. Seksuaalisuudesta puhuminen nuorille on varmasti monelle aikuiselle vaikea asia, etenkin jos ei itsekään ole asian kanssa sujut. Seksuaalisuus ja seksuaalikasvatus ovat isoja ja tärkeitä aiheita, ja nuorten tulisi saada tietoa näistä turvallisuudesta ja luotettavasta lähteestä.

Pohdimme opinnäytetyöprosessin aikana, kenen vastuulla nuorten seksuaalikasvatus lopulta on. Meidän mielestämme se on eri tahojen vastuulla, mutta vanhemmat ovat lastensa ensisijaisia kasvattajia, joiden tulisi huolehtia kasvatuksesta joka osa-alueella, myös seksuaalisuuden osa-alueella. Mutta riittääkö vanhempien antama seksuaalikasvatus ja mistä tietää, että se on oikeanlaista ja sopivaa.

12.4 Hyödynnettävyys ja jatkokehitysideat

Olemme pohtineet työtä tehdessämme, miten nuorten seksuaalikasvatusta poliisin näkökulmasta olisi voitu tutkia. Mielestämme aihetta olisi voitu tutkia ja tarkastella esimerkiksi yhteistyöllä muiden toimijoiden kanssa; esimerkiksi koulujen, terveydenhuollon tai nuorisjärjestöjen kanssa. Tällä tavalla voitaisiin selvittää, miten eri toimijat voisivat tukea nuorten seksuaalikasvatusta. Tilastolliset analyysit ovat myös hyvä keino tutkia asiaa, kuten tutkia rikostilastoja ja tutkia, miten erilaiset seksuaalikasvatukseen liittyvät ohjelmat ja toimenpiteet vaikuttavat seksuaalirikosten esiintymiseen nuorten keskuudessa.

Nuorten seksuaalikasvatusta voisi tutkia myös kvalitatiivisten tutkimusten kautta; poliisi voisi haastatella asiantuntijoita, kuten nuorisotyöntekijöitä, opettajia tai terveydenhuollon ammattilaisia saadakseen tietoa ja ymmärrystä, miten parantaa nuorten seksuaalikasvatusta rikosten ennalta ehkäisemiseksi. Näiden eri menetelmien avulla tutkiminen tai menetelmien yhdistäminen voisi antaa arvokasta tietoa ja monipuolisemman näkökulman siitä, miten poliisi voisi parantaa nuorten seksuaalikasvatusta rikosten ehkäisemiseksi.

Asiaa olisi ollut mielestämme hyvä tutkia myös toisesta näkökulmasta. Työssä tuommekin esille seksuaalirikosten aiheuttamia mahdollisia seurauksia, niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla.

Mielenkiintoisen tutkimuksen olisi saanut aikaan selvittämällä, kuinka paljon yksittäinen seksuaalirikos voi kustantaa yhteiskunnalle, kun otetaan huomioon poliisin suorittama esitutkinta, uhrin tutkimukset ja hoidot, tekijän mahdollinen vankeusrangaistus sekä mahdolliset muut asiaan joko suoraan tai välillisesti liittyvät, kustannuksia aiheuttavat seikat. Puhumattakaan henkilökohtaisesta kärsimyksestä. Tuo summa ei varmasti ole pieni, joten se yksinään on jo hyvä peruste sille, miksi nuorten seksuaalikasvatusta pitäisi parantaa, ja miksi poliisin tulisi olla osa sitä.

Aikomuksenamme oli tehdä kysely nuorille seksuaalikasvatuksesta ja poliisin roolista siinä. Kyselyssä on tietty runko valmiiksi mietittynä, mutta kyselyä voisi jatkojalostaa ja laajentaa koskemaan myös seurusteluväkivaltaa. Kyselyn voisi myös laajentaa koskemaan koko Suomen oppilaitoksia, näin saisi kattavamman otannon ja käsityksen koko Suomen tilanteesta.

Mitä sitten meidän mielestämme voisivat olla konkreettiset keinot, joilla poliisi voisi ehkäistä nuorten välisiä seksuaalirikoksia. Poliisi voisi järjestää erilaisia kampanjoita kouluissa ja nuorisotiloissa, millä voisi lisätä nuorten tietoisuutta seksuaalisen väkivallan seurauksista ja sen ehkäisymenetelmistä. Poliisi voisi tehdä myös yhteistyötä koulujen ja nuorten järjestöjen kanssa tarjotakseen koulutusta aiheesta. Verkkovalvontaa tehdään jo mielestämme hyvin, mutta poliisi voisi edelleen tarjota kattavammin opastusta nuorille verkossa esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tapahtuvan seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön ehkäisemiseksi.

Poliisin rooli nuorten seksuaalikasvatuksessa voisi näkyä siten, että nuorten tietoisuutta seksuaalirikosten kirjosta tulisi lisätä. Tähän on monia eri keinoja. Nykypäivän nuoret liikkuvat paljon sosiaalisessa mediassa. Heidät tulisi tavoittaa siellä, missä he normaalisti liikkuvat. Seksuaalikasvatusta voisi kohdentaa nuorille myös erilaisissa nuorille suunnitelluissa tapahtumissa. Poliisi voisi mielestämme hyvin osallistua nuorten tapahtumiin ja esimerkiksi koulujen teemapäiviin ja vanhempainiltoihin.

LÄHTEET

- Aaltonen, J. 2012. Turvataitoja nuorille - Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Luettavissa https://www.jul-kari.fi/bitstream/handle/10024/90817/Opas_21%20_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y . Luettu 16.1.2024.
- Bildjuschkin, K & Leskinen, O. 2023. Koulun seksuaalikasvatus on muuttunut moninaisemmaksi ja myönteisemmäksi. Luettavissa: <https://yle.fi/a/74-20044971>. Luettu: 15.1.2024
- Haikansalo, A. & Korander, T. 2023. Poliisi (AMK) -opinnäytetyön ohje.
- Hakala, J. 2022. Hyvä, parempi, valmis: Opinnäytetyöopas ammattikorkeakouluille. Luettavissa: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523457805>. Luettu 17.2.2024.
- Isotalo, A. 2017. Nuoriin kohdistuva seurustelusuhteiden väkivalta poliisin rikosilmoitusaineistossa. Luettavissa: <https://www.edilex.fi/oikeus/184210002>. Luettu 11.11.2023.
- Isotalo, A. 2022. Poliisien tulkintoja suostumuksesta ja seksuaaliväkivallasta nuorten seurustelusuhteissa. Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti, 30(3), 269– 288. Luettavissa: <https://doi.org/10.30668/janus.114709>. Luettu 7.11.2023.
- Isotalo, A. 2023. Väkivalta nuorten seurustelusuhteissa, kyselytutkimuksen tuloksia. Luettavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/149699/978-952-03-2936-5.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Luettu 12.2.2024.
- Kaakinen, M. & Näsi, M. 2021. Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020. Luettavissa: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/17bbfc7-5a82-465b-a029-f7267345703e/content>. Luettu 3.2.2024.
- Kniivilä, S. & Lindblom-Yläne, S. & Mäntynen, A. 2017: Tiede ja teksti. Tehoa ja taitoa tutkielman kirjoittamiseen.
- Kontula, O. & Meriläinen, H. 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa. Luettavissa: <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/12/7c755e1a-koulun-seksuaalikasvatus-2000-luvunsuomessa.pdf>. Luettu: 30.1.2024
- Kovanen, T. 2019. Seurustelun ei kuulu satuttaa. Suomalaisten nuorten kokemuksia seurusteluväkivallasta. Luettavissa: https://is-suu.com/ensijaturvakotienliitto/docs/seurusteluvv_2019_verkkojulkaisu_final. Luettu 7.11.2023.
- Kuortti, M. & Halonen, M. 2018: Miten nuorten seksuaaliterveyttä edistetään tehokkaimmin? Aikakauskirja Duodecim. Luettavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/duo14270>. Luettu 27.9.2023.
- Länsiväylä, 2023. Seksuaalikasvatus on syytä aloittaa jo päiväkodissa, sanoo terapeutti – "Syllä etsitään usein vääristä paikoista". Luettavissa: <https://www.lansivayla.fi/paikalliset/6359036>. Luettu 14.12.2023.

Malja, M. & October, M. 2022. Lanzaroten sopimus: Kansallinen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025. Luettavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164029>. Luettu 13.12.2023.

Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2024. Luettavissa: <https://www.nuortennetti.fi/>. Luettu: 12.1.2024
Niemi, J. 2010. Seurusteluväkivalta nuorten kokemana. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 89/2010.

Oikeusministeriö, 2019. Rikostentorjuntaneuvosto 1.12.2018-30.11.2021. Luettavissa <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM013:00/2019>. Luettu 17.1.2024.

Oikeusministeriö, 2022. Seksuaalirikoslain uudistus tulee voimaan ensi vuoden alussa. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410853/seksuaalirikoslain-uudistus-tulee-voimaan-ensivuodenalussa>. Luettu: 11.11.2023

Opetushallitus, 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Helsinki 2016. Luettavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf. Luettu: 30.1.2024.

Opetushallitus. 2024a. Seksuaalikasvatuksen konteksti. Luettavissa: <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/kosketus/johdannoksiseksuaalikasvattajalle/seksuaalikasvatuksen-konteksti>. Luettu 30.1.2024.

Opetushallitus. 2024b. Väkivallan yleisyys lasten ja nuorten kokemana. Luettavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/vakivallan-yleisyys-lasten-ja-nuorten-kokemana>. Luettu: 15.1.2024.

Pelastakaa Lapset Ry. 2023. Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta. Luettavissa: <https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme/mita-teenme/lasten-suojeleminen/nettisivu/tietoa-lapsiinkohdistuvastaseksuaalivakivallasta/lapsiin-kohdistuvaseksuaalivakivalta/#:~:text=Lapseen%20kohdistuva%20seksuaaliv%C3%A4kivalta%20on%20rikollista%20toimintaa%20ja%20siihen,seksuaaliv%C3%A4kivallan%20uhriksi%2C%20tulee%20siit%C3%A4%20ilmoittaa%20poliisille%20ja%20lastensuojeluun>. Luettu 16.1.2024.

Poliisi, 2022. Lapset seksuaalirikosten kohteena - miten päästään kohti turvallisempaa arkea. Luettavissa: <https://poliisi.fi/-/lapset-seksuaalirikosten-kohteena-miten-paastaan-kohtiturvallisempaaarkea>. Luettu 25.11.2023.

Poliisi, 2023. Seksuaalirikokset. Luettavissa: <https://poliisi.fi/seksuaalirikokset>. Luettu 16.12.2023.

Poliisilaki 22.7.2011/872. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110872>. Luettu 23.11.2023.

Puurunen, T. 2022. Seksuaalirikoksista ilmoitetaan poliisille entistä herkemmin – uhrin käsitys omista oikeuksista parantunut. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-12544344>. Luettu 16.12.2023.

Rikosuhripäivystys, 2019. Seurusteluväkivalta. Luettavissa: <https://www.riku.fi/rikoksenuhrina/lapsi-ja-nuori-rikoksen-uhrina/seurusteluvakivalta/>. Luettu 9.11.2023.

Rikosuhripäivystys, 2021. Digitaalinen väkivalta ja vaino. Luettavissa: <https://www.riku.fi/eri-laisiarikoksia/digitaalinen-vakivalta-ja-vaino/>. Luettu 2.2.2024.

Rikostentorjuntaneuvosto, 2017. Seurusteluväkivaltahankkeen loppuraportti 2017. Luettavissa: <https://rikoksentorjunta.fi/documents/5235988/5514053/2017+K%C3%A6restevold+Finland,+Sverige+och+Danmark/f3db3090-988c-4ff0-aff2-028ff9526d49/2017+K%C3%A6restevold+Finland,+Sverige+och+Danmark.pdf?t=1509891759000>. Luettu 17.1.2024.

Rikostentorjuntaneuvosto, 2020. Pohjoismainen yhteistyö. Luettavissa <https://rikoksentorjunta.fi/pohjoismainen-yhteistyö>. Luettu 17.1.2024.

Salminen, A. 2023. Vaasan yliopisto. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja joihinkin hallintotieteellisiin sovelluksiin.

Scribbr, 2017. Opinnäytetyön rakenne. Katso täältä: miten kirjallisuuskatsaus tehdään?. Luettavissa: <https://www.scribbr.fi/opinnaytetyon-rakenne/kirjallisuuskatsaus-opinnaytetyo/>. Luettu: 1.2.2024.

Sexpo, 2019. Seksuaalioikeuksien julistus. Luettavissa: <https://sexpo.fi/kannanotto/seksuaalioikeuksien-julistus/>. Luettu: 31.1.2024.

Sisäministeriö, 2019. Sisäministeriön julkaisuja 2019:3. ENSKA - Poliisin ennalta estävä strategia 2019–2023.

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2022. Turvataitoja tarvitaan lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjumiseksi. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/turvataitoja-tarvitaan-lapsiinkohdistuvan-seksuaalivakivallan-torjumiseksi>. Luettu: 11.11.2023.

Terveyskylä, 2023. Mitä on seksuaaliväkivalta? Luettavissa: <https://www.terveyskyla.fi/nais-talo/seksuaaliterveys/seksuaaliv%C3%A4kivalta/mit%C3%A4-onseksuaaliv%C3%A4kivalta>. Luettu: 14.12.2023.

THL, 2010. Maailman terveysjärjestön (WHO) Euroopan aluetoimisto ja BZgA. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa - Suuntaviivat poliittisille päättäjille, opetus- ja terveydenhoitoalan viranomaisille ja asiantuntijoille. Luettavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80220/039844e2-c540-4e81-834e6f11e0218246.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu: 14.12.2023.

THL, 2022. Seksuaaliväkivalta. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallanmuodot/seksuaalivakivalta>. Luettu 14.12.2023.

THL, 2023a. Kouluterveyskysely. Kouluterveyskyselyn aikasarjat perusopetus 8. ja 9. lk, lukio, aol, 2006-2023. Luettavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk2/nuoret/fact_ktk2_nuoret?row=952513L&row=952810L&column=alue-886778.&column=ka-987089&column=vuosi952479.&column=taustatekija888288&column=sp-888243&fo=1#. Luettu 11.11.2023.

THL, 2023b. Seksuaalikasvatus ja seksuaaliväkivallan ehkäisy. Luettavissa:

<https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-ehkaisy/seksuaalikasvatus-ja-seksuaalivakivallan-ehkaisy>. Luettu: 14.12.2023.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Luettavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf. Luettu 7.2.2024.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Luettavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTKohje_2023.pdf. Luettu 7.2.2024.

Vauhkonen, T. Kaakinen, M. & Hoikkala, T. 2021. Seksuaalirikosten tekijät, tekoilanteet ja ennaltaehkäisemisen mahdollisuudet. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:56. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163523/VNTEAS_2021_56.pdf?sequence=1. Luettu: 17.1.2024.

Väestöliitto, 2019. Seksuaalioikeudet. Luettavissa: <https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/uudistettuseksuaalioikeudet-julkaisu-luettavissa/>. Luettu 31.1.2024